

ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

**Испитни каталог
за државну матуру у
школској години 2024/2025.**

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

ИСПИТНИ КАТАЛОГ ЗА **ДРЖАВНУ МАТУРУ** У ШКОЛСКОЈ ГОДИНИ 2024/2025.
ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

САДРЖАЈ

УВОД	5
1. ВИШИ НИВО ИСПИТА	7
1.1. ПОДРУЧЈА ИСПИТИВАЊА	7
1.2. ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	7
1.2.1. ИСПИТНА ЦЕЛИНА ЧИТАЊЕ	7
1.2.2. ИСПИТНА ЦЕЛИНА СЛУШАЊЕ	8
1.2.3. ИСПИТНА ЦЕЛИНА ПИСАЊЕ	9
1.3. СТРУКТУРА ИСПИТА	10
1.3.1. ИСПИТНА ЦЕЛИНА ЧИТАЊЕ	10
1.3.2. ИСПИТНА ЦЕЛИНА СЛУШАЊЕ	12
1.3.3. ИСПИТНА ЦЕЛИНА ПИСАЊЕ	13
1.4. ТЕХНИЧКИ ОПИС ИСПИТА	14
1.4.1. ТРАЈАЊЕ ИСПИТА	14
1.4.2. ИЗГЛЕД ИСПИТА И НАЧИН РЕШАВАЊА	14
1.4.3. ПРИБОР	15
1.5. ОПИС БОДОВАЊА	16
1.5.1. БОДОВАЊЕ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ ЧИТАЊЕ	16
1.5.2. БОДОВАЊЕ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ СЛУШАЊЕ	16
1.5.3. БОДОВАЊЕ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ ПИСАЊЕ	17
1.6. ПРИМЕРИ ЗАДАТАКА	22
1.6.1. ПРИМЕР ЗАДАТКА ПОВЕЗИВАЊА ИЗ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ ЧИТАЊЕ	22
1.6.2. ПРИМЕР ЗАДАТКА ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА ИЗ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ СЛУШАЊЕ	24
1.6.3. ПРИМЕР КОМБИНОВАНОГ ЗАДАТКА ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА И ДОПУЊАВАЊА ИЗ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ ЧИТАЊЕ	26
1.6.4. ПРИМЕР КОМБИНОВАНОГ ЗАДАТКА ПОВЕЗИВАЊА И ДОПУЊАВАЊА РЕЧИМА ИЗ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ ЧИТАЊЕ	28
1.6.5. ПРИМЕРИ ЗАДАТАКА ЕСЕЈСКОГ ТИПА ИЗ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ ПИСАЊЕ	29
1.7. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТ	30
1.7.1. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТНУ ЦЕЛИНУ ЧИТАЊЕ	30
1.7.2. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТНУ ЦЕЛИНУ СЛУШАЊЕ	31
1.7.3. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТНУ ЦЕЛИНУ ПИСАЊЕ	32
1.7.4. ПРИМЕРИ БОДОВАНОГ ЕСЕЈА	38

2. ОСНОВНИ НИВО ИСПИТА	42
2.1. ПОДРУЧЈА ИСПИТИВАЊА	42
2.2. ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ	42
2.2.1. ИСПИТНА ЦЕЛИНА <i>ЧИТАЊЕ</i>	42
2.2.2. ИСПИТНА ЦЕЛИНА <i>ПИСАЊЕ</i>	43
2.2.3. ИСПИТНА ЦЕЛИНА <i>СЛУШАЊЕ</i>	44
2.3. СТРУКТУРА ИСПИТА	45
2.3.1. ИСПИТНА ЦЕЛИНА <i>ЧИТАЊЕ</i>	45
2.3.2. ИСПИТНА ЦЕЛИНА <i>ПИСАЊЕ</i>	47
2.3.3. ИСПИТНА ЦЕЛИНА <i>СЛУШАЊЕ</i>	48
2.4. ТЕХНИЧКИ ОПИС ИСПИТА	49
2.4.1. ТРАЈАЊЕ ИСПИТА	49
2.4.2. ИЗГЛЕД ИСПИТА И НАЧИН РЕШАВАЊА	49
2.4.3. ПРИБОР	50
2.5. ОПИС БОДОВАЊА	51
2.5.1. БОДОВАЊЕ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ <i>ЧИТАЊЕ</i>	51
2.5.2. БОДОВАЊЕ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ <i>ПИСАЊЕ</i>	51
2.5.3. БОДОВАЊЕ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ <i>СЛУШАЊЕ</i>	53
2.6. ПРИМЕРИ ЗАДАТАКА	54
2.6.1. ПРИМЕР ЗАДАТКА ПОВЕЗИВАЊА ИЗ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ <i>ЧИТАЊЕ</i>	54
2.6.2. ПРИМЕР ЗАДАТКА ВИШЕСТРУКОГ ИЗБОРА ИЗ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ <i>ЧИТАЊЕ</i>	55
2.6.3. ПРИМЕР КОМБИНОВАНОГ ЗАДАТКА ПОВЕЗИВАЊА И ДОПУЊАВАЊА ИЗ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ <i>ЧИТАЊЕ</i>	57
2.6.4. ПРИМЕР КОМБИНОВАНОГ ЗАДАТКА ПОВЕЗИВАЊА И ДОПУЊАВАЊА РЕЧИМА ИЗ ИСПИТНЕ ЦЕЛИНЕ <i>ЧИТАЊЕ</i>	58
2.6.5. ПРИМЕР ЗАДАТКА ОБЛИКОВАЊА ПИСАНОГ ТЕКСТА НА ОСНОВНОМ НИВОУ	59
2.7. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТ	60
2.7.1. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТНУ ЦЕЛИНУ <i>ЧИТАЊЕ</i>	60
2.7.2. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТНУ ЦЕЛИНУ <i>ПИСАЊЕ</i>	61
2.7.3. ПРИМЕРИ БОДОВАНОГ ПИСАНОГ ТЕКСТА НА ОСНОВНОМ НИВОУ	65
2.7.4. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТНУ ЦЕЛИНУ <i>СЛУШАЊЕ</i>	66
3. ДОДАЦИ	67
3.1. ГРАМАТИЧКЕ/ЈЕЗИЧНЕ СТРУКТУРЕ ЗА ВИШИ НИВО ИСПИТА	67
3.2. ГРАМАТИЧКЕ/ЈЕЗИЧНЕ СТРУКТУРЕ ЗА ОСНОВНИ НИВО ИСПИТА	71

УВОД

Испитни каталог за државну матуру из Енглеског језика је темељни документ испита у ком су наведени и објашњени циљеви, садржаји, критеријуми те начини испитивања и бодовања на вишем и основном нивоу у школској години 2024/2025. Усклађен је са Курикулумом наставног предмета Енглески језик за основне школе и гимназије¹ (у даљњем тексту: предметни курикулум) те је пре свега намењен кандидатима током припреме за државну матуру.

Испит државне матуре из Енглеског језика се може полагати као обавезни или изборни на оба нивоа. Испитом на основном нивоу се испитују темељна језична знања и способности, а испитом на вишем нивоу се испитују језична знања и способности који су важни за даљње школовање у образовним подручјима у којима је неопходно поседовање вишег нивоа комуникацијске језичне компетенције.

Циљеви испита

Према предметном курикулуму учење и поучавање енглеског језика је усмерено на развијање интереса и мотивирање ученика за овладавање језиком, шта придоноси њиховом личном и друштвеном развоју. Ученици постижу ниво језичког умећа који им омогућава самосталну комуникацију на енглеском језику у различитим ситуацијама и усвајају вештине потребне за самостално учење као темељ за целоживотно образовање. Подстицањем на активирање личних потенцијала те на самосталну и критичку употребу различитих извора знања и примену учинковитих стратегија учења ученику се пружа темељ за самостално управљање сопственим учењем, а тиме и за успешно целоживотно учење.

Темељни циљеви испита државне матуре из Енглеског језика су проверити самосталну и тачну употребу језика у комуникационим ситуацијама. Полазећи од спознаје да је језик средство комуникације, испитом се проверава способност разумевања, изражавања и употребе језика као система.

Виши ниво испита из Енглеског језика је усклађен са исходима предметног курикулума од 1. до 4. разреда опште, класичне, природословно-математичке и природословне гимназије (9 – 12. године учења)².

Основни ниво испита из Енглеског језика је усклађен са исходима предметног курикулума од 1. до 4. разреда опште и природословно-математичке гимназије (1 – 4. године учења).³

1 NN, бр. 7/19. (22. 1. 2019) [електронски извор].

2 На основу резултата до сада проведених испита државне матуре и садржаја исхода у предметном курикулуму процењено је да виши ниво испита одговара нивоу Б2 Заједничког европског референтног оквира за језике: учење, поучавање, вредновање (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment Companion Volume with New Descriptors, © Council of Europe, February 2018.).

3 На основу резултата до сада спроведених испита државне матуре и садржаја исхода у предметном курикулуму процењено је да основни ниво испита одговара нивоу А2+ допуњеног ZEROJ-а (в. <https://rm.coe.int/16802fc1bf>).

Програм и курикулум неких четворогодишњих струковних школа се разликује од гимназијског програма у опсегу општег и специфичног вокабулара, разради тема и сложености писаног или усменог изричаја. Ако кандидат⁴ који је учио Енглески језик према програму четворогодишњих струковних школа жели положити виши ниво, треба проширити стечено знање садржајима гимназијског програма користећи се обавезном литературом. Гимназијски програм се разликује у захтевности, тј. опсегу усвојености одређених језичних садржаја (граматичких и лексичких структура). Треба такође укључити и одређене додатне врсте текстова (чланке, извештаје и сл.) и систематично прошиrivати вокабулар везан уз опште теме.

У поглављу *Додаци* означене су граматичке/језичне структуре које кандидати из средњих струковних школа треба додатно да савладају како би могли да приступе испиту на вишем нивоу и успешно га положи. Огледни примери испита за виши и основни ниво кандидату дају јасан увид које су разлике у садржају и облику испита на тим нивоима.

Језичне компетенције које се очекују од кандидата на вишем нивоу могу се усвојити систематичним континуираним увежбавањем и применом наученог кроз додатне часове наставе те интензивним индивидуалним радом.

Испитни каталог је подељен у три дела. Прва два дела се односе на нивое и садрже по седам поглавља:

1. Подручја испитивања
2. Образовни исходи
3. Структура испита
4. Технички опис испита
5. Опис бодовања
6. Примери задатака
7. Припрема за испит.

У првом и другом поглављу наведено је шта се испитује у испиту. У првом поглављу су наведена подручја испитивања, а у другом образовни исходи⁵ односно кључна знања и вештине које кандидат треба да усвоји.

У трећем, четвртном и петом поглављу описани су начин испитивања, структура и облик испита, примери задатака, врсте текстова, број задатака везаних за полазне текстове, начин решавања и бодовања задатака и испитних целина, удео испитних целина у испиту те критеријуми бодовања писаног текста. Наведене су лествице за бодовање и објашњена је њихова примена.

У шестом поглављу су наведени примери задатака са детаљним објашњењем, а у седмом поглављу је изложено на који начин се кандидати могу припремити за успешно полагање испита.

Након прегледа нивоа следи трећи део *Додаци*. У том делу наведени су језични садржаји за сваки ниво.

⁴ Термин „кандидат” у испитном каталогу и термин „ученик” у предметном курикулуму подразумевају родну разлику и односе се и на кандидаткиње и на кандидате, тј. и на ученице и на ученике.

⁵ У образовним исходима преузетим из предметног курикулума направљене су језичне корекције у складу са нормом стандардног српског језика.

1. ВИШИ НИВО ИСПИТА

1.1. ПОДРУЧЈА ИСПИТИВАЊА

Предметни курикулум са којим је овај испитни каталог усклађен структуриран је према следећим доменима: *Комуникациона језична компетенција*, *Међукултурна комуникациона компетенција* и *Самосталност у овладавању језиком*. Сва три домена чине уравнотежену структуру целокупног предметног курикулума Енглеског језика и полазиште су образовних исхода који се проверавају испитом државне матуре из Енглеског језика.⁶

Испитом државне матуре из Енглеског језика на вишем нивоу се проверава комуникациона језична компетенција према курикулуму наставног предмета Енглески језик за општу, класичну, природословно-математичку и природословну гимназију за наставак учења енглеског језика (дванаест година) у три језичне вештине, тј. пот-подручја: читању, слушању и писању. У складу са тим испит из Енглеског језика на вишем нивоу се састоји од три испитне целине: *Читање*, *Слушање* и *Писање*.

1.2. ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ

У овом поглављу су за сваку језичну активност наведени образовни исходи из домена *Комуникациона језична компетенција* предметног курикулума. Исходи из домена *Међукултурна комуникациона компетенција* и *Самосталност у овладавању језиком*, који су предметним курикулумом предвиђени за вредновање наученог, у испиту се вреднују посредно кроз исходе из домена *Комуникациона језична компетенција*.

1.2.1. Испитна целина *Читање*

Циљ ове испитне целине је испитати кандидатову способност самосталног читања са разумевањем разноврсних аутентичних или у мањој мери прилагођених писаних текстова и проверити његова знања и вештине на рецептивном нивоу.

Према образовним исходима предметног курикулума ученик:

- процењује дужи изворни или прилагођен текст при слушању и читању (SŠ (1) EJ A.4.1.):
 - показује разумевање текста опште тематике
 - критички процењује главну поруку, кључне и специфичне информације и имплицитне поруке у тексту
 - предвиђа садржај на основу структуре текста и процењује како структура текста и његове карактеристике утичу на читаоца и служе намени текста
- анализира једноставне књижевне текстове (SŠ (1) EJ A.4.2.):
 - анализира књижевне текстове прилагођене нивоу знања.

⁶ в. предметни курикулум, поглавље Ц. Структура – домени предметног курикулума [електронски извор].

Шта се испитује?

С обзиром на наведене образовне исходе, у овој испитној целини се испитује може ли кандидат у писаном тексту различите дужине:

- да одреди основни смисао текста
- да утврди главне мисли
- да разликује поједине информације
- да закључи из имплицитне поруке
- да утврди логичке и сложеније значењске везе у тексту
- да предвиди садржај на основу језичне структуре текста.

Заступљене теме и језични садржаји су преузети из предметног курикулума.

1.2.2. Испитна целина *Слушање*

У овој испитној целини се испитују кандидатове вештине глобалног, селективног и детаљног разумевања слушаног текста изговореног разговетним стандардним језиком.

Према образовним исходима предметног курикулума ученик:

- процењује дужи изворни или прилагођен текст при слушању и читању:
 - показује разумевање текста опште тематике
 - критички процењује главну поруку, кључне и специфичне информације и имплицитне поруке у тексту
 - предвиђа садржај на основу структуре текста и процењује како структура текста и његове карактеристике утичу на читаоца и служе намени текста. (SŠ (1) EEJ A.4.1.)

Шта се испитује?

С обзиром на наведене образовне исходе, у овој испитној целини се испитује може ли кандидат⁷ у говореном тексту различите дужине:

- да одреди основни смисао текста
- да утврди главне мисли
- да разликује поједине информације
- да закључује из имплицитне поруке.

Заступљене теме и језични садржаји су преузети из предметног курикулума.

⁷ уп. предметни курикулум, поглавље А. Сврха и опис предмета [електронски извор].

1.2.3. Испитна целина Писање

Овом испитном целином се испитују кандидатова знања и вештине писања у складу са задатим контекстом и сврхом комуникационе ситуације.

Према образовним исходима предметног курикулума ученик:

- пише текст врло сложене језичне структуре, различитих дужина, стилова и намена (SŠ (1) EJ A.4.5):
 - планира структуру и садржај текста
 - организује текст различитих дужина у одломке
 - користи се примереним везним средствима и сложеним језичним структурама
 - примењује правописна правила и одговарајућа стилистичка средства како би постигао одговарајући ефекат
 - уређује, тј. исправља свој текст.⁸

Шта се испитује?

С обзиром на наведене образовне исходе, у овој испитној целини се испитује може ли кандидат:

- у складу с врстом текста развити задату тему према садржајним одредницама, образложити гледишта и поткрепити аргументе објашњењима или примерима
- у складу с врстом текста смислено и логички организовати реченице и одломке у тексту те се при томе користити уобичајеним начинима и средствима за повезивање и структурисање текста
- употребити одговарајуће и правописно исправне лексичке структуре
- исправно употребити сложеније граматичке структуре.

⁸ Наведени образовни исходи одговарају садржају дескриптора у лествицама за доследну и повезану писану продукцију те лексичку и граматичку компетенцију на нивоу B2 ZEROJ-а, (Заједнички европски референтни оквир за језике: учење, поучавање, вредновање, ZEROJ, Школска књига, Загреб, 2005), стр. 62. и 63, 115, 116. и 117. и 129.

1.3. СТРУКТУРА ИСПИТА

Испит државне матуре из Енглеског језика на вишем нивоу се састоји од три испитне целине: *Читање*, *Слушање* и *Писање*. У тексту који следи је детаљно описана структура сваке испитне целине.

1.3.1. Испитна целина *Читање*

Ова испитна целина се састоји од пет група задатака везаних за различите писане полазне текстове.

Врсте текстова

Врсте текстова укључују различите облике говорних и разговорних, описних, обавештајних и приповедних врста текста попут чланака (репортажа, коментара и сл.), писама, сажетака, краћих књижевних или стручних текстова, биографских приказа, интервјуа и слично.

Текстови су аутентични, изворно написани или преузети из различитих извора попут новина, часописа, књига, брошура, интернета итд. и прилагођени. Тематски су блиски доби, искуствима и интересима ученика, а говоре о релативно познатим, конкретним или апстрактним темама. Јасни су садржајно и структурно, посебно текстови на основу којих се проверава граматичка и лексичка компетенција ученика. У језичном смислу одговарају описаном нивоу. Могу, међутим, садржавати речи и изразе чије се познавање не тражи на том нивоу, али само ако те речи и изрази нису кључни за разумевање текста и успешно решавање задатка.

Текстови укупно садрже од 2350 до 2450 речи.

Структура ове испитне целине је приказана у табели 1.

За сваки испитивани исход наведено је којом ће се врстом задатка испитивати, на којој врсти полазног текста те колико је задатака везано за те текстове.

Табела 1. Структура испитне целине Читање

ГРУПА ЗАДАТАКА	ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ	ВРСТЕ ЗАДАТАКА	ВРСТЕ ТЕКСТОВА	БРОЈ ЗАДАТАКА
1.	разликовати поједине информације, закључити из имплицитне поруке	задатак повезивања	врло кратки, тематски повезани приповедни текстови	12
2.	одредити основни смисао текста, разликовати поједине информације, закључити из имплицитне поруке	задатак вишеструког избора (између четири понуђена одговора)	дуг приповедни или обавештајни текст	6
3.	утврдити логичке и сложеније значењске везе у тексту	комбиновани задатак повезивања и допуњавања реченицама	дуг описни или обавештајни текст	6
4.	предвидети одговарајуће лексичке и граматичке структуре на основу језичне структуре текста	комбиновани задатак вишеструког избора (између четири понуђена одговора) и допуњавања	средње дуг описни или обавештајни текст	8
5.	предвидети одговарајуће лексичке и граматичке структуре на основу језичне структуре текста	комбиновани задатак повезивања и допуњавања речима	средње дуг описни или обавештајни текст	8

1.3.2. Испитна целина *Слушање*

Ова испитна целина састоји се од четири групе задатака везаних за различите изговорене полазне текстове.

Врсте текстова

Врсте текстова укључују разне облике кратких и средње дугих говорних и разговорних, описних, обавештајних и приповедних врста текста попут разговора и расправа, интервјуа, излагања, предавања, извештаја, реферата, кратких литерарних текстова, биографских приказа, репортажа, вести, обавештења, порука и слично.

Текстови су аутентични, изворно написани или прилагођени. Говоре их један или више изворних говорника стандардним енглеским језиком. Тематски су блиски циљаној доброј групи ученика, а говоре о познатим или релативно познатим, конкретним или апстрактним темама.

У језичном смислу одговарају описаном језичном нивоу. Могу, међутим, садржавати речи и изразе чије се познавање не тражи на том нивоу, али само ако те речи и изрази нису кључни за разумевање текста и успешно решавање задатка.

Текстови укупно садрже око 1850 речи.

Структура ове испитне целине је приказана у табели 2.

За сваки испитивани исход је наведено којом ће се врстом задатка испитивати, на којој врсти полазног текста те колико је задатака везано за те текстове.

Структура испитне целине *Слушање* је приказана у табели 2.

Табела 2. Структура испитне целине *Слушање*

ГРУПА ЗАДАТАКА	ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ	ВРСТЕ ЗАДАТАКА	ВРСТЕ ТЕКСТОВА	БРОЈ ЗАДАТАКА
1.	одредити основни смисао текста, утврдити главне мисли, закључити из имплицитне поруке	задатак повезивања	врло кратки говорни текстови	5
2.	одредити основни смисао текста, разликовати поједине информације, закључити из имплицитне поруке	задатак вишеструког избора (између три понуђена одговора)	кратки разговорни текстови	8
3.	одредити основни смисао текста, разликовати поједине информације, закључити из имплицитне поруке	задатак вишеструког повезивања	дуг текст (интервју, разговор)	6
4.	одредити основни смисао текста, разликовати поједине информације, закључити из имплицитне поруке	задатак вишеструког избора (између три понуђена одговора)	средње дуг текст (предавање, излагање, извештај и сл.)	6

1.3.3. Испитна целина Писање

Ова испитна целина садржи један задатак есејског типа.

Кандидат треба обликовати писани текст од **200** до **250** речи о задатој теми.

Структура испитне целине Писање је приказана у табели 3.

Табела 3. Структура испитне целине Писање

ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ	ВРСТА ЗАДАТАКА	ВРСТА ТЕКСТА	БРОЈ ЗАДАТАКА
<ul style="list-style-type: none"> у складу са врстом текста развити задату тему према садржајним одредницама те образложити гледишта и поткрепити аргументе појашњењима или примерима у складу са врстом текста смислено и логички организовати реченице и одломке у тексту те се при томе користити уобичајеним начинима и средствима за повезивање и структурисање текста употребити одговарајуће и правописно исправне лексичке структуре исправно употребити сложеније граматичке структуре 	обликовати дуг и сложен писани текст (од 200 до 250 речи)	расправљачки есеј (eng. <i>argumentative</i> или <i>for and against essay</i>)	1

1.4. ТЕХНИЧКИ ОПИС ИСПИТА

Технички опис испита подразумева трајање испита, изглед и начин решавања испита те прибор за решавање испита.

1.4.1. Трајање испита

Испит на вишем нивоу траје укупно **180 минута**.

За решавање испитне целине *Читање* предвиђено је **70 минута**.

За решавање испитне целине *Слушање* предвиђено је приближно **35 минута** укључујући и 5 минута за обележавање одговора на листу за одговоре.

За решавање испитне целине *Писање* предвиђено је **75 минута**.

Испит није могуће положити ако се не приступи провођењу сва три дела испита.

Временик спровођења испита објављен је на мрежној страници Националног центра за вањско вредновање образовања (www.ncvvo.hr).

1.4.2. Изглед испита и начин решавања

Кандидат добија сигурносну кесицу у којој се налазе сви испитни материјали.

Читање

Од кандидата се очекује да пажљиво прочита упутства која ће следити током решавања испита. Важно је пажљиво прочитати та упутства јер је у њима назначен и начин обележавања и уписивања тачних одговора.

Примери упутстава за решавање појединих врста задатака налазе се у поглављу *Примери задатака*.

У задацима испитне целине *Читање* кандидат мора обележити тачне одговоре знаком Х на листу за одговоре. Ако кандидат обележи више од једног одговора, задатак ће се бодовати са нула (0) бодова без обзира на то шта је међу обележенима и тачан одговор.

Слушање

Од кандидата се очекује да пажљиво прочита упутства која ће следити током решавања испита. Важно је пажљиво прочитати та упутства јер је у њима назначен и начин обележавања и уписивања тачних одговора.

Примери упутстава за решавање појединих врста задатака налазе се у поглављу *Примери задатака*.

У задацима испитне целине *Слушање* кандидат мора обележити тачне одговоре знаком X на листу за одговоре. Ако кандидат обележи више од једног одговора, задатак ће се бодовати са нула (0) бодова без обзира на то шта је међу обележенима и тачан одговор.

Спровођење испитне целине *Слушање*:⁹

- Решавање овог дела испита траје око 35 минута укључујући и време за обележавање одговора на листу за одговоре.
- Пре слушања текста предвиђене су кратке паузе за читање групе задатака.
- Сваки текст се слуша два пута.
- Док слуша текстове, кандидат обележава одговоре у испитну књижицу, а на крају има 5 минута да своје одговоре обележи на листу за одговоре.

Писање

У задатку писања кандидат може употребљавати лист за концепт, али потом мора свој есеј читко преписати на лист за уредно писање у испитној књижици. Садржај листа за концепт се не бодује. Текст на листу за уредно писање написан великим штампаним словима или нечитко бодоваће се са нула (0) бодова.

Ако кандидат погрешно у било ком делу испита, треба прецртати нетачан одговор, ставити га у заграду, написати тачан одговор и ставити параф (искључиво скраћени потпис, а не пуно име и презиме) покрај тачног одговора.

1.4.3. Прибор

Током писања свих делова испита дозвољена је употреба само хемијске оловке која пише плавом или црном бојом и која се не може брисати, а није дозвољена употреба коректора ни речника.

⁹ Након шта водитељ испитне просторије кандидату или кандидатима прочита упутства за ову испитну целину, укључује уређај за репродукцију снимке и не зауставља је до краја спровођења ове испитне целине. Снимка укључује упутства за решавање задатака, све предвиђене паузе за читање задатака пре слушања текста, текстове за прво и поновљено слушање те петоминутну паузу за обележавање одговора на листу за одговоре. Кандидат стога треба пажљиво слушати упутства на снимци.

1.5. ОПИС БОДОВАЊА

У испиту на вишем нивоу могуће је остварити укупно **85** бодова. Остварени бодови у свакој од три испитне целине чине одређени удео (1/3) у укупном резултату.

Број бодова и удео испитних целина у испиту је приказан у табели 4.

Табела 4. Број бодова и удео испитних целина у испиту

ИСПИТНА ЦЕЛИНА	БРОЈ БОДОВА	УДЕО
Читање	40	1/3
Слушање	25	1/3
Писање	20	1/3
УКУПНО	85	1

Бодови се скалирају или пондерирају, тј. придаје им се различита тежина у укупном збиру бодова. Према наведеним уделима 40 бодова испитне целине *Читање* се вреднује као 25 бодова испитне целине *Слушање* или 20 бодова испитне целине *Писање*.

Коначан резултат се израчунава на следећи начин:

(постигнути бодови *Читање* / **40** +
постигнути бодови *Слушање* / **25** +
постигнути бодови *Писање* / **20**) * **85/3**.

1.5.1. Бодовање испитне целине *Читање*

Бодови: Свако питање има један тачан одговор. Сваки тачно обележен одговор на листу за одговоре доноси један бод. Ова испитна целина доноси укупно **40** бодова.

1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор, одговор није обележен или је обележено више одговора на листу за одговоре

Удео испитне целине у целом испиту: 1/3

1.5.2. Бодовање испитне целине *Слушање*

Бодови: Свако питање има један тачан одговор. Сваки тачно обележен одговор на листу за одговоре доноси један бод. Ова испитна целина доноси укупно **25** бодова.

1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор, одговор није обележен или је обележено више одговора на листу за одговоре

Удео испитне целине у целом испиту: 1/3

1.5.3. Бодовање испитне целине Писање

Бодови: Ова испитна целина доноси укупно **20** бодова.

Удео испитне целине у целом испиту: 1/3

Текст на листу за уредно писање написан великим штампаним словима или нечитко бодоваће се са нула (0) бодова.

Есеј се бодује према **лествици** која укључује четири основна критеријума (в. табелу 5):

1. *Извршење задатка*
2. *Кохеренцију и кохезију*
3. *Вокабулар*
4. *Граматику.*

Критеријуми и елементи за бодовање есеја у испиту државне матуре су изведени и прилагођени из илустративних лествица ZEROJ-а за вредновање извештаја и састава, развијања теме, доследности и повезаности, опсега вокабулара и способности коришћења вокабулара те граматичке исправности.¹⁰

Извршење задатка

Критеријум *Извршење задатка* односи се на два главна елемента:

- **Разраде задате теме**

Први елемент се односи на разрађеност задатих садржајних одредница и облик есеја с уводом, главним делом и закључком.

- **Аргументације**

Други елемент се односи на то јесу ли гледишта образложена аргументима и поткрепљена појашњењима или примерима.

Кохеренција и кохезија

Кохеренција се односи на питање:

- Којом се лакоћом може пратити ток кандидатових мисли?

Кохезија се односи на питања:

- Колико се кандидат користи правилима о структурисању одломка у сврху организованог изношења својих мисли?
- Колико и како се кандидат користи кохезивним средствима¹¹ у сврху повезивања својих мисли?

¹⁰ в. ZEROJ, Заједнички европски референтни оквир за језике: учење, поучавање, вредновање (ZEROJ, Школска књига, Загреб, 2005), стр. 63, 115, 116. и 117, 128. и 129.

¹¹ Кохезивна средства су граматичка и семантичка средства која повезују реченице, тј. исказе унутар текста (нпр. заменице, глаголска времена, лексичке везе, понављања реченичних структура, компарација, реченични везници, конектори итд.).

Вокабулар

Критеријум *Вокабулар* се односи на два главна елемента:

- **Распон**

Какав је распон вокабулара? У којој мери кандидат понавља исте речи и изразе?

- **Тачност**

У којој мери грешке у употреби и/или правопису утичу на разумевање текста?

Граматика

Критеријум *Граматика* односи се на два главна елемента:

- **Распон**

Користи ли се кандидат разноврсним граматичким структурама или се ослања на употребу врло једноставних структура?

- **Тачност**

До које мере грешке у употреби/облику утичу на разумевање текста?

Наведени критеријуми детаљно се описују низом описивача.

Лествица за бодовање писаног текста на вишем нивоу је приказана у табели 5.

Табела 5. Лествица за бодовање писаног текста на вишем нивоу

БРОЈ БОДОВА	ИЗВРШЕЊЕ ЗАДАТКА	КОХЕРЕНЦИЈА И КОХЕЗИЈА	ВОКАБУЛАР	ГРАМАТИКА
5	<ul style="list-style-type: none"> Све четири садржајне одреднице (увод, две стране главног дела и закључак) су релативно једнако разрађене. Гледишта су доследно образложена и поткрепљена. 	<ul style="list-style-type: none"> Јасан је ток мисли. Одломци су учинковито структурирани и учинковита је употреба кохезивних средстава. 	<ul style="list-style-type: none"> Широк је распон вокабулара за извршење задатка. Појављују се мање грешке у употреби/облику/правопису, али не утичу на лако разумевање текста. 	<ul style="list-style-type: none"> Широк је распон структура за извршење задатка. Појављују се мање грешке у употреби/облику/правопису, али не утичу на лако разумевање текста.
4	<ul style="list-style-type: none"> Све садржајне одреднице су разрађене, али неједнако (увод или закључак су непотпуни). Гледишта су углавном добро образложена и поткрепљена. 	<ul style="list-style-type: none"> Углавном је јасан ток мисли. Одломци су добро структурирани и добра је употреба кохезивних средстава. 	<ul style="list-style-type: none"> Врло је добар распон вокабулара за извршење задатка. Појављују се грешке у употреби/облику/правопису, али не утичу на лако разумевање текста. 	<ul style="list-style-type: none"> Добар је распон структура за извршење задатка. Појављују се грешке у употреби/облику/правопису, али не утичу на лако разумевање текста.
3	<ul style="list-style-type: none"> Једна садржајна одредница (увод или закључак или једна страна главног дела) није разрађена (или су и увод и закључак непотпуни). Гледишта су довољно образложена и поткрепљена или есеј на неким местима није повезан с темом. 	<ul style="list-style-type: none"> Понекад је нејасан ток мисли. Довољно је структурисање одломака и задовољавајућа је употреба кохезивних средстава. 	<ul style="list-style-type: none"> Добар је распон за извршење задатка. Грешке у употреби/облику/правопису понекад утичу на лако разумевање текста. 	<ul style="list-style-type: none"> Генерално се ослања на једноставне структуре. Грешке у употреби/облику/правопису понекад утичу на лако разумевање текста.

БРОЈ БОДОВА	ИЗВРШЕЊЕ ЗАДАТКА	КОХЕРЕНЦИЈА И КОХЕЗИЈА	ВОКАБУЛАР	ГРАМАТИКА
2	<ul style="list-style-type: none"> Две садржајне одреднице (увод и закључак) нису разрађене или једна садржајна одредница није разрађена, а друга је непотпуна. Гледишта су недовољно образложена и поткрепљена или есеј на више места није повезан с темом. Неприкладан је облик текста. Процена извршености задатка је понекад отежана због језичних грешака. 	<ul style="list-style-type: none"> Често је нејасан ток мисли. Ограничено је структурисање одломака и ограничена је употреба кохезивних средстава. 	<ul style="list-style-type: none"> Довољан је распон за извршење задатка. Грешке у употреби/облику/ правопису понекад узрокују тешкоће у разумевању текста. 	<ul style="list-style-type: none"> Често се ослања на употребу једноставних структура. Грешке у употреби/облику/ правопису понекад узрокују тешкоће у разумевању текста.
1	<ul style="list-style-type: none"> Три садржајне одреднице нису разрађене: нпр. увод, закључак и једна страна главног дела или есеј није повезан са темом. Нема јасно изложених и образложених или поткрепљених гледишта или есеј углавном није повезан с темом. Процена извршености задатка је често онемогућена због језичних грешака. 	<ul style="list-style-type: none"> Углавном је нејасан ток мисли. Недовољно је структурисање одломака и недовољна је употреба кохезивних средстава. 	<ul style="list-style-type: none"> Распон је недовољан за извршење задатка. Грешке у употреби/облику/ правопису често онемогућавају разумевање текста. 	<ul style="list-style-type: none"> Распон је врло ограничен. Грешке у употреби/облику/ правопису често онемогућавају разумевање текста.

БРОЈ БОДОВА	ИЗВРШЕЊЕ ЗАДАТКА	КОХЕРЕНЦИЈА И КОХЕЗИЈА	ВОКАБУЛАР	ГРАМАТИКА
0	<ul style="list-style-type: none"> Разрађено је мање од једне садржајне одреднице. Садржај текста се не односи ни у једном свом делу на постављени задатак (есеј није повезан с темом). Текст је углавном неразумљив. Текст садржи мање од 70 речи. 			

Напомене

Ако су описивачи унутар појединог критеријума (Извршење задатка, Кохеренција и кохезија, Вокабулар и Граматика) на различитом нивоу, примењује се нижи ниво, нпр. ако распон вокабулара заслужује 5 бодова, а тачност вокабулара 4 бода, текст ће за критеријум Вокабулар добити 4 бода.

Текст који је добио два (2) бода за критеријум Извршење задатка не може добити више од четири (4) бода на сваком од осталих критеријума.

Текст који је добио један (1) бод за критеријум Извршење задатка због недовољне дужине не може добити више од три (3) бода на сваком од осталих критеријума.

Текст који је добио један (1) бод за критеријум Извршење задатка због неразрађених садржајних одредница, необразложених гледишта или зато што је често тешко разумљив не може добити више од једног (1) бода за сваки од осталих критеријума.

Текст који је добио нула (0) бодова за критеријум Извршење задатка због недовољне дужине не може добити више од једног (1) бода за сваки од осталих критеријума.

Текст који је добио нула (0) бодова за критеријум Извршење задатка због неповезаности с темом, неразумљивости итд. не може добити више од нула (0) бодова за сваки од осталих критеријума.

Бројање речи

Реч подразумева све засебне елементе текста одвојене празнином.

Скраћенице (нпр. *I'm*, *isn't*) се броје као једна реч.

Не броје се речи у понављањима, набрајањима и уломцима који се не односе на задатак.

Текстовима недовољне дужине одузимају се бодови у оквиру критеријума *Извршење задатка* на следећи начин:

- 1 бод за 170 до 199 речи
- 2 бода за 140 до 169 речи
- 3 бода за 110 до 139 речи
- 4 бода за 70 до 109 речи.

Минималан број бодова за критеријум *Извршење задатка* је нула (0).

Текст који има мање од 70 речи о задатој теми добија нула (0) бодова и не бодује се с обзиром на преостале критеријуме.

Текст сме имати и више од 250 речи о задатој теми, али се за њих не добијају додатни бодови.

1.6. ПРИМЕРИ ЗАДАКА

У овом поглављу су наведени примери различитих врста задатака из испитних целина *Читање (Reading Paper)*, *Слушање (Listening Paper)* и *Писање (Writing Paper)*.¹² Уз сваки пример задатка су наведени упутство, тачан одговор, испитивани исход и начин бодовања.

1.6.1. Пример задатка повезивања из испитне целине *Читање*

Task 1

Questions 1–12

You are going to read an article in which people talk about the sports instructors they knew. For each question (1–12), choose one person from **A–F**. Mark your answer on the answer sheet. There is an example at the beginning (**0→A**).

Sports Instructors

Most of us had sports instructors at school. Can you remember them? We asked some people to tell us their memories of their sports instructors.

A ALAN

Mr Evans, the rugby teacher, was a former member of the military. He was an extremely fit person and demanded exactly the same of everyone who was in the team. Our training sessions were a total nightmare, as he would push us to the limit. It was a really punishing schedule. Nevertheless, all the effort eventually paid off. We went from being completely rubbish to being one of the top teams in the area, which demonstrates what an effective coach he was.

B BELLA

Mrs Campbell was near retirement age. Not only that, but she also had a bad leg which made her walk rather awkwardly. We thought it was hilarious when we found out that she was going to be our squash teacher. However, she was a truly amazing person. Her example inspired me to study to become a physical education teacher. I remember that she always used to bring fruit for us to eat after matches, which was a nice touch.

C CHRIS

I will always remember my old handball coach at primary school. He had us playing systems that nobody else had used for decades and our physical workouts always left us short on stamina. It was no wonder that we got thrashed every week. Some of the kids' parents used to get really angry with him. Sometimes he would make small alterations in response to their criticisms, but it would never last for long. Amazingly, he even had a coaching certificate.

D DORA

I played quite a bit of sport when I was a kid. One of the things that I used to do was table tennis training. My trainer was absolutely brilliant at showing us how to play all the various shots. It was from her that I learnt all about the vital role played by nutrition in sport. She wanted me to turn professional. She said that she thought I could go far in the sport. However, Mum, who had the final say, insisted I went to university to study medicine.

¹² Примери и специфичности задатака у појединим испитним целинама се могу погледати на интернетској страници Националног центра за вањско вредновање образовања на везама *Проведени испити и Ипитни каталози за државну матуру 2022/2023*.

E ED	F FLORENCE
<p>Our basketball coach had a really big job on his hands, because at our school basketball was definitely a minority sport. He was influenced by foreign trainers in his thinking and liked to try out the latest strategies. One of the most interesting things about him was that he expected us to get good marks in our school studies too. If we didn't, we would be off the team. This is because he wanted us to make the greatest possible progress not only as players but also as individuals.</p>	<p>The hockey trainer was desperate to win at all costs. She would get mad and yell at us if we didn't, which admittedly, wasn't that often. She treated us as if we were soldiers and she was the commanding officer. It wasn't what we had expected. Sometimes, we even had to stay behind and pick up litter if we had lost a match. At one point, her unpopularity was so great that some of the players threatened to report her to the principal. She calmed down a bit after that.</p>
<p>Which person talks about a sports instructor who...</p> <p>0 used to be in the armed forces?</p> <p>1 taught them about eating healthily?</p> <p>2 had poor results?</p> <p>3 would punish players for defeats?</p> <p>4 was better than expected?</p> <p>5 thought subject grades were equally important?</p> <p>6 emphasised physical condition?</p> <p>7 taught a sport where it wasn't popular?</p> <p>8 used out-of-date tactics?</p> <p>9 had an influence on their career?</p> <p>10 was good at demonstrating what to do?</p> <p>11 was forced to change their approach by the players?</p> <p>12 brought about a dramatic improvement in results?</p>	

ТАЧНИ ОДГОВОРИ: 0 A, 1 D, 2 C, 3 F, 4 B, 5 E, 6 A, 7 E, 8 C, 9 B, 10 D, 11 F, 12 A

ИСПИТИВАНИ ИСХОД: разликовати поједине информације, закључити из имплицитних порука

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор (укупно 12 могућих бодова)

0 бодова – нетачан одговор, одговор није обележен или је обележено више одговора на листу за одговоре

1.6.2. Пример задатка вишеструког избора из испитне целине *Слушање*¹³

Task 2

Questions 6–13

You will hear people talking in eight situations. For each question (6–13), choose the correct answer (A, B or C). You will hear each recording twice.

6 You hear a woman talking about a film she saw. What does she say about it?

- A** It is original.
- B** It is a comedy.
- C** It is moving.

7 You hear a student talking about exam preparation. According to the student, preparation is important

- A** to learn lessons.
- B** to reduce pressure.
- C** to avoid disappointment.

8 You hear a woman talking about her shyness. She overcame it

- A** by becoming less self-conscious.
- B** by having a boyfriend.
- C** by learning to like herself.

9 You hear two people talking. What is the main topic of their discussion?

- A** Oil reserves.
- B** Food production.
- C** The growing population.

10 You hear a man talking about his summer job. Why does he do it?

- A** To be in the countryside.
- B** To earn money.
- C** To socialize.

11 You overhear two friends talking in a shopping mall. Where do they go?

- A** To a shoe shop.
- B** To a furniture store.
- C** To a café.

12 You hear a man talking about running a marathon. He gave up because

- A** he didn't have the strength to continue.
- B** he suffered an injury.
- C** he had run far enough.

¹³ Текстови за овај задатак налазе се на интернетској страници Националног центра за вањско вредновање образовања, на снимци *Track 4* испита Енглески језик (виши ниво) спроведеног у школској години 2011/2012. у летњем року.

13 You hear a woman talking about what she did last night. She says she went to

- A** a club.
- B** a restaurant.
- C** a bar.

ТАЧНИ ОДГОВОРИ: 6 C, 7 B, 8 A, 9 A, 10 C, 11 C, 12 A, 13 B

ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ: одредити основни смисао текста, разликовати поједине информације, закључити из имплицитне поруке

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор (укупно 8 могућих бодова)

0 бодова – нетачан одговор, одговор није обележен или је обележено више одговора на листу за одговоре

1.6.3. Пример комбинованог задатка вишеструког избора и допуњавања из испитне целине *Читање*

Task 4

Questions 25–32

Read the text below.

For each question (25–32), choose the answer (A, B, C or D) that best completes the sentence.

Mark your answer on the answer sheet.

There is an example at the beginning (0→A).

Columbo – a TV series

When you first saw him, Lieutenant Columbo looked like a vagabond that had just come (0) _____ the street. With his rumpled raincoat, (25) _____ disarmingly polite homicide detective seemed to chomp on the same short cigar on a daily basis. His hair was always messy and his facial expression a mix of curiosity and contempt. (26) _____, beneath this faintly comical exterior was probably the most dogged investigator in the Los Angeles Police Department. Columbo was often (27) _____ on to investigate high profile murders that involved the rich and famous. At first, cunning murderers were often amused by him, distracted by his mannerisms and apparent air of confusion, which let their defence down. His trademark was to tell them that he was done with his investigation, then he (28) _____ move towards the door, turn back and say, “Oh, just one last question”. And you can bet that’s the question they were sure he wouldn’t (29) _____. In one moment, they go from being certain they’ll (30) _____ away with their crime to knowing they’ve been caught! Lieutenant Columbo’s wife (31) _____ a very important role but she was never seen. Columbo was always talking about things his wife (32) _____ told him or what little chore she wanted him to do on his way home.

0

A off

B on

C of

D from

25

A so

B such

C these

D this

26

A However

B Indeed

C Furthermore

D Despite

27

- A** put
- B** asked
- C** called
- D** told

28

- A** should
- B** would
- C** could
- D** will

29

- A** be asking
- B** have been asking
- C** be asked
- D** have been asked

30

- A** go
- B** come
- C** turn
- D** get

31

- A** did
- B** acted
- C** played
- D** made

32

- A** had
- B** has
- C** have
- D** having

ТАЧНИ ОДГОВОРИ: 0 A, 25 D, 26 A, 27 C, 28 B, 29 A, 30 D, 31 C, 32 A

ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ: предвидети одговарајуће лексичке и граматичке структуре на основу језичне структуре текста

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор (укупно 8 могућих бодова)

0 бодова – нетачан одговор, одговор није обележен или је обележено више одговора на листу за одговоре

1.6.4. Пример комбинованог задатка повезивања и допуњавања речима из испитне целине *Читање*

Task 5

Questions 33–40

Read the text below.

For each question (33–40) choose the answer (A–M) that best completes the sentence.

There are **five** options that you do **not** need. Mark your answer on the answer sheet.

There is an example at the beginning (O→N).

Multi-tasking

Your computer screen shows you have eight different websites open, along (O) ____ two email accounts, three documents, a spreadsheet and one social networking site. You seem to be working on at (33) ____ five different things and just as you get into one of them, you get an email. And you move onto that one instead. And it's not just (34) ____ work where the trend for multi-tasking is increasing.

On average, people do this (35) ____ two hours each day. Doing two things at once makes us feel as (36) ____ we're somehow saving time. Yet there's still a nagging feeling that finishing one job before starting another might be more efficient. We are led to believe that trying to juggle too much at the same time means we don't pay (37) ____ attention to each task.

Multi-tasking is hardest when the tasks are similar (38) ____ each other, but a bit easier if they are different. Chatting on the phone and writing an email is difficult because they both involve similar thinking processes in (39) ____ to generate meaningful sentences. Talking while playing the piano isn't as hard. The intriguing thing about multi-tasking is that although it can increase our cognitive load, many of (40) ____ still can't resist working in this way. So multi-tasking may have its downsides, but it isn't always bad.

- A at
- B enough
- C for
- D in
- E least
- F of
- G order
- H though
- I to
- J too
- K us
- L each
- M you
- N with

ТАЧНИ ОДГОВОРИ: 0 N, 33 E, 34 A, 35 C, 36 H, 37 B, 38 I, 39 G, 40 K

ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ: предвидети одговарајуће лексичке и граматичке структуре на основу језичне структуре текста

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор (укупно 8 могућих бодова)

0 бодова – нетачан одговор, одговор није обележен или је обележено више одговора на листу за одговоре

1.6.5. Примери задатака есејског типа из испитне целине Писање

Пример задатка расправљачког есеја са два задата гледишта:

Write an essay of **200–250** words.
Your essay must have an introduction, body and conclusion.
Some think computer technology offers many new solutions for schools. Others think it just creates new problems.
Discuss both these views and give your own opinion.

Пример задатка расправљачког есеја са једним задатим гледиштем:

Write an essay of **200–250** words.
Your essay must have an introduction, body and conclusion.
Some people say that shopping online is far more practical than shopping in stores.
Discuss arguments for and against this view and give your own opinion.

- **ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ:** у складу с врстом текста развити задату тему према садржајним одредницама, образложити гледишта и поткрепити аргументе објашњењима или примерима; у складу са врстом текста смислено и логички организовати реченице и одломке у тексту те се при томе користити уобичајеним начинима и средствима за повезивање и структурисање текста; употребити одговарајуће и правописно исправне лексичке структуре; исправно употребити сложеније граматичке структуре
- **БОДОВАЊЕ:** према лествици за бодовање писаног текст на вишем нивоу¹⁴, укупно 20 бодова

¹⁴ в. табелу 5. и поглавље 1.7.4. Примери бодованог есеја

1.7. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТ

Да би се успешно припремили за испит државне матуре из Енглеског језика, кандидати би требало детаљно да проуче испитни каталог за школску годину у којој ће полагати испит.

Наставницима напомињемо да се припрема кандидата за испит не разликује знатно од свакодневног поучавања. Наставне методе које наставник употребљава у свакодневном наставном процесу могу се употребљавати и током припремања кандидата за полагање испита. Неопходно је пронаћи одговарајући однос између поучавања и увежбавања разних врста задатака за испит. Нагласак би свакако требало да буде на поучавању, а не искључиво на припремању за полагање испита.

Литература за припрему испита државне матуре из Енглеског језика су уџбеници и приручници које је прописало и одобрило Министарство знаности, образовања и младих (www.mzom.gov.hr).

Начин полагања испита државне матуре као и мере које се изричу у случају недозвољеног понашања ученика су прописани Правилником о полагању државне матуре (Народне новине, 1/13, 41/19, 127/19, 55/20, 53/21, 126/21 и 19/23).

1.7.1. Припрема за испитну целину *Читање*

Припрема кандидата за испитну целину *Читање* темељи се на неколико начела важних за успешно поучавање. Код кандидата треба развијати навику читања и подстицати их да шта више и чешће читају различите врсте текстова. Такође, треба их подстицати да се усредоточе на садржај текста. Значење и порука текста су једнако важни као и језични садржаји који се налазе у тексту. Важан фактор успешности читања је развијање способности предвиђања. Поглед на текст (наслов, поднаслов, изглед текста) омогућава кандидатима да схвате о чему је реч и пре него шта почну читати текст.

Током наставног процеса кандидати углавном имају много могућности за увежбавање читања. Често се кандидатима задаје да читају самостално код куће. Очекује се да ће кандидати решити понуђене задатке, али свакако треба предвидети време у наставном процесу у ком би се увежбавале вештине специфичне за испитну целину *Читање*. Кандидате треба пре свега упознати са врстама задатака у испиту и стратегијама за успешно решавање тих врсти задатака. Са кандидатима треба посебно увежбавати разумевање непознатих речи уз помоћ контекста, творбе речи (нпр. префикси и суфикси) и сл. Познавање организације и структуре текста (подела на одломке, елементи кохеренције и кохезије, структура одломка) такође помаже кандидатима у разумевању текста.

За успешно решавање задатака вишеструког избора кандидати треба да након избора одређеног одговора у тексту пронађу одговарајуће аргументе.

За успешно решавање задатака повезивања кандидати треба да пажљиво прочитају натукнице (*prompts*) и потраже у тексту/текстовима кључне речи или фразе које повезују натукнице и текст/текстове.

За успешно решавање комбинованих задатака повезивања и допуњавања кандидати треба да пажљиво прочитају текст и понуђене реченице на крају текста те одреде која реченица садржајно и језично одговара одређеној празнини у тексту.

За успешност у испитној целини *Читање* није потребно разумети све речи и граматичке структуре. Потребно је разумети кључне речи и одвојити битне од небитних информација.

Кандидатима такође треба скренути пажњу на исправну расподелу времена за решавање појединих задатака. Никако се не би смело догодити да кандидати немају довољно времена за решавање свих задатака јер су превише времена утروшили на решавање појединог задатка.

Како бити успешан у решавању задатака читања?

Кандидатима се саветује:

- пажљиво читање упутстава за сваки задатак
- пажљиво читање текста/текстова и питања у одређеном задатку
- примена одговарајуће стратегије за поједину врсту задатка
- решавање задатака које нису решили током првог читања
- пажљиво обележавање одговора на листу за одговоре.

1.7.2. Припрема за испитну целину *Слушање*

Припрема кандидата за испитну целину *Слушање* темељи се на неколико начела важних за успешно поучавање те вештине. Кандидати треба да у разреду шта више и чешће увежбавају задатке слушања. Важно је подстицати и упућивати кандидате да се на одговарајући начин припреме за задатке и развијати код њих свест о корисности поновног слушања звучних записа.

Такође, изузетно је важно од самог почетка градити самопоуздање кандидата.

То се пре свега постиже информисањем кандидата о томе шта се од њих очекује у испитној целини *Слушање* (*Шта се испитује?*¹⁵) и о врстама задатака којима се испитује разумевање текста слушањем¹⁶.

Кандидате треба упозорити на неопходност пажљивог читања упутстава пре решавања задатака. Такође, треба их упозорити да је време предвиђено за читање упутстава изузетно важно за успешно решавање задатака. Упутства садрже битне информације о теми коју ће кандидати слушати и о томе шта се од њих очекује у поједином задатку.

Кандидатима свакако треба скренути пажњу на то да разумевање сваке речи током слушања није потребно. Кандидати морају обратити пажњу само на оне информације које су кључне за разумевање.

¹⁵ в. поглавље *Образовни исходи*

¹⁶ в. поглавље *Структура испита*

Како бити успешан у решавању задатака слушања?

Кандидатима се саветује:

- пажљиво читање упутстава, питања и понуђених одговора сваког задатка
- током другог слушања решавање оних задатака које нису решили током првог слушања
- пажљиво обележавање одговора на листу за одговоре.

1.7.3. Припрема за испитну целину Писање

Припрема кандидата за испитну целину *Писање* темељи се на неколико начела важних за успешно поучавање те вештине. Кандидати треба да развију навику писања, тј. да шта више и чешће увежбавају писање различитих врста текстова. Важно је након сваког задатка дати кандидатима повратну информацију о успешности њиховог рада и тако спроводити вредновање за учење. С обзиром на то да је давање повратне информације врло захтеван и дуготрајан посао, свакако треба размотрити могућност да повратну информацију кандидати дају међусобно (вредновање као учење), шта се показало изузетно учинковитим.

Кандидати треба да обрате посебну пажњу на читање и рашчлањивање задатка. Неиспуњавање дела задатка може знатно умањити успешност кандидата у испитној целини *Писање*.

Успешност у испитној целини *Писање* укључује и познавање конвенција врста текста, нпр. различитих врста есеја, писма, извештаја и сл. Кандидате је могуће упознати с основним карактеристикама врста текста описом и анализом примера (модела).

Велики број кандидата треба помоћ у планирању писаног текста јер врло често нису уверени у сврховитост планирања. Кандидате треба упутити на повезаност планирања и успешности извршења задатка. Анализа неколико примера може врло успешно објаснити ту повезаност.

Кандидате такође треба упозорити на неопходност провере и евентуалних исправака пре предаје завршне верзије писаног текста. Рад у пару и међусобно коментарисање писаног текста (вредновање као учење) током увежбавања показало се врло сврсисходном методом. Корисно је кандидатима ограничити време за решавање задатка. Исправно распоређивање времена је један од кључних фактора за успех у испитној целини *Писање*.

Како бити успешан у задатку писања?

Кандидатима се саветује:

- пажљиво читање упутстава за извршење задатка
- размишљање о задатој теми и бележење мисли
- организовање мисли и писање концепта у натукницама
- писање целовитог текста о задатој теми
- читање текста и провера да ли је задатак у потпуности извршен
- поновно читање текста и провера јесу ли задовољени остали критеријуми према лествици за бодовање.

Пре испита

1. Проучите лествицу за бодовање.

- Лествица у табели 5. показује шта се бодује у есеју.
- Лествица има четири критеријума: *Извршење задатка*, *Кохеренцију и кохезију*, *Вокабулар* и *Граматику*.
- Проучите објашњења лествице за бодовање како бисте знали шта треба да учините.

Треба:

- разрадiti четири садржајне одреднице: написати увод, главни део (са два различита гледишта или предностима и недостацима једног гледишта) и закључак (види критеријум *Извршење задатка*)
- у главном делу образложити гледишта и поткрепити аргументе појашњењима или примерима (види критеријум *Извршење задатка*)
- поређати своје мисли логичним следом који је лако пратити (види критеријум *Кохеренција и кохезија*)
- повезати своје мисли тако да би се помогло читаоцу да их лакше прати (види критеријум *Кохеренција и кохезија*)
- поделити главни део у одговарајуће одломке (види критеријум *Кохеренција и кохезија*)
- употребљавати одговарајући вокабулар за изражавање својих мисли (види критеријум *Вокабулар*)
- употребљавати одговарајуће граматичке структуре (види критеријум *Грамматика*).

2. Проучите задатак у огледном испиту и спроведеним испитима.

Огледни испит и спроведене испите државне матуре из Енглеског језика можете наћи на интернетској страници Националног центра за вањско вредновање образовања (www.ncvvo.hr).

A. У упутствима пише: *Write an essay.*

Напишите увод, главни део и закључак. **Немојте** писати у једном дугом одломку, без увода или закључка. У том случају есеј неће моћи добити више од два (2) бода за критеријум *Извршење задатка* ни више од четири (4) бода на сваком од осталих критеријума (*Кохеренција и кохезија*, *Вокабулар* и *Грамматика*). Ако не напишете увод или закључак, есеј неће моћи добити више од три (3) бода за критеријум *Извршење задатка*.

B. У упутствима пише: *Write an essay of 200-250 words.*

Немојте написати мање речи јер ћете изгубити бодове за критеријум *Извршење задатка*. **Немојте** написати пуно више речи од задатог броја јер постоји могућност да напишете нешто шта није повезано са темом или поновите већ речено због чега ћете изгубити бодове за критеријум *Извршење задатка* и можда нећете имати довољно времена завршити есеј.

C. У упутствима је задата тема есеја.

Држите се теме. Есеј који не обрађује задату тему бодоваће се са нула (0) бодова. **Не понављајте** делове текста које сте већ написали.

Ако есеј у малој мери обрађује задату тему или садржи пуно тога шта није битно за њу, неће моћи добити више од једног (1) бода за критеријум *Извршење задатка* нити ће моћи добити више од једног (1) бода на сваком од осталих критеријума.

D. У упутствима је задата врста есеја.

Упутство расправљачког есеја са два задата гледишта гласи: *Discuss both these views and give your own opinion.*

Упутство расправљачког есеја са једним задатим гледиштем гласи: *Discuss arguments for and against this view and give your own opinion.*

У упутствима расправљачког есеја са два задата гледишта од Вас се тражи:

- да расправите два различита гледишта, тј. да наведете аргументе за једно, а потом и друго гледиште
- да изразите властито мишљење.

У упутствима расправљачког есеја са једним задатим гледиштем од Вас се тражи:

- да образложите предности и недостатке једног гледишта, тј. да наведете аргументе за то гледиште и против тог гледишта
- да изразите властито мишљење.

Напишите есеј који разрађује све садржајне одреднице.

У расправљачком есеју су задата два гледишта. Ако су задата два гледишта, не расправљајте само о једном гледишту. Наведите аргументе за оба гледишта.

У расправљачком есеју је задато једно гледиште. Ако је задато једно гледиште, наведите аргументе за то гледиште и против тог гледишта.

Немојте образложити само предности тог гледишта, већ и његове недостатке. У противном, есеј неће моћи добити више од три (3) бода за критеријум *Извршење задатка*.

Изразите властито мишљење. Ако то не учините, есеј неће моћи добити више од три (3) бода за критеријум *Извршење задатка*.

3. Проучите примере есеја и коментаре.

Примери наведени у следећем поглављу показују колики број бодова су добили есеји за сваки од критеријума према лествици за добовање. Прочитајте образложења.

4. Вежбајте.

Одаберите неколико тема и пишите о њима. Избројте речи да бисте добили представу о томе шта можете рећи у 200 до 250 речи.

Пишите есеј 75 минута (толико времена имате за писање есеја) како бисте видели колико ће Вам времена бити потребно за писање од 200 до 250 речи и колико времена можете одвојити за планирање есеја пре него шта га почнете писати, а и за проверавање есеја након шта сте га написали.

Кад испит почне

5. Пажљиво прочитајте упутства и тему.

О чему тачно морате писати? Морате ли расправити два различита гледишта? Која су то гледишта? Морате ли навести аргументе за једно гледиште и против тог гледишта?

Планирајте есеј пре него шта га почнете писати.

Есеј је облик организованог писања. Нико не може написати добар есеј, а да га није претходно планирао.

Основа писања успешног есеја је **планирање**.

Немојте одмах почети писати есеј. Прво га планирајте. Основа успешног планирања је **писање белешки**.

6. Размислите о чему ћете писати.

- Проучите тему и задата гледишта. Шта можете рећи о њима? Забележите своје аргументе.

Не пишите реченице, већ забележите натукнице.

- Проучите своје аргументе. Које **разлоге** или **примере** можете дати да бисте их подупрли? Забележите их.
- Ако имате више тога шта желите рећи о једном гледишту него о другом, усредоточите се на оно шта можете рећи о другом гледишту. Ако посветите више пажње једном од гледишта, есеј неће моћи добити више од четири (4) бода за критеријум *Извршење задатка*.

Јако је важно посветити неко време проналажењу аргумената и подршке. Када будете задовољни својим аргументима и подршком, усредоточите се на планирање есеја. Када будете знали шта желите рећи, усредоточите се на то **како** ћете то рећи.

7. Групишите своје мисли.

Групишите своје мисли на следећи начин:

- једно гледиште – друго гледиште
- аргументи за једно гледиште – аргументи против тог гледишта.

8. Поређајте своје мисли логичним низом.

На тај начин је лакше следити Ваше аргументе. Логичан низ мисли је важан за критеријум *Кохеренција и кохезија*.

9. Обликујте свој есеј у одломцима.

Обликујте онолико одломака колико имате гледишта о теми, уз увод и закључак.

Не пишите главни део есеја у само једном одломку. У расправљачком есеју са два задата гледишта један одломак се бави једним гледиштем и не би требало да садржи реченице о другом гледишту. У расправљачком есеју са једним задатим гледиштем, један одломак се бави аргументима за то гледиште те не би требало да садржи реченице које се тичу аргумената против тог гледишта. Други одломак се бави аргументима против тог гледишта те не би требало да садржи реченице које се тичу аргумената за то гледиште. Обликовање одломака је важно ако желите добити већи број бодова за критеријум *Кохеренција и кохезија*.

10. Проверите свој план.

- Имају ли Ваше мисли логички след?
- Јесу ли гледишта образложена чињеницама? Имају ли ти аргументи логички след?
- Јесу ли Ваши аргументи поткрепљени објашњењима или примерима?
- Јесу ли гледишта, аргументи и подршка груписани у одломке које ћете написати?

Када сте поређали своје мисли логичним низом и поделили их у одломке, можете се усредоточити на писање есеја.

Док пишете есеј

Општи савети

11. Напишите увод.

Реците читаоцу шта ће писати у главном делу есеја (види примере есеја под 1.7.4.).

Прво напишите општи део увода. Затим напишите увод у тезу. Увод у тезу није преписана тема, већ тему треба преобликовати својим речима најављујући гледишта о којима ћете писати.

Преобликовање тезе укључује промене у лексику и структурама.

Ако ћете писати о аргументима за једно гледиште, а затим против њега, реците то читаоцу. Ако ћете прво писати о једном гледишту, а онда о другом, реците то читаоцу. Ако не напишете увод, есеј неће моћи добити више од три (3) бода за критеријум *Извршење задатка*.

12. Напишите одломке.

- Реците читаоцу о чему ће бити реч у сваком одломку. То је тематска реченица.
- Нагласите своје аргументе. Један начин је да употребљавате тематске реченице, а други да употребљавате ове фразе: *The main advantage of...is ...* или *Another important reason why... is ... A major argument against... is...*
- Повежите своје мисли на примерен начин:
 - унутар реченица (нпр. *because, while, whereas, so, although...*)
 - између реченица (нпр. *For this reason, As a result, In addition, A second major...*)

- између одломака (нпр. *However...*, *On the other hand*, ...).
- Завршите, по могућности, одломке са закључком у којем ћете сажети оно шта сте рекли.

То ће Вам помоћи да добијете већи број бодова за критеријум *Извршење задатка*.

Ако добро саставите одломке, добићете већи број бодова за критеријум *Кохеренција и кохезија*.

13. Напишите закључак.

У закључку сажмите укратко образложења гледишта (аргументе) о којима сте у претходним одломцима расправљали и напишите своје лично мишљење.

Ако не напишете закључак, есеј неће моћи добити више од три (3) бода за критеријум *Извршење задатка*.

Остали савети

14. Оставите простор између редака.

Оставите простор између редака како бисте могли прецртати грешке и написати исправак изнад прецртане речи.

15. Увуците први ред одломка.

Увлачење првог дела одломка је врло важно јер се по томе може јасно видети где започиње нови одломак.

16. Пазите на рукопис.

Читак рукопис помаже оцењивачу да лакше прати ток Ваших мисли. Размислите шта ћете написати, а затим то читко напишите.

Након шта сте написали есеј

17. Проверите вокабулар и граматику.

- Проверите вокабулар.

Имате ли правописних грешака (нпр. *bed* уместо *bad*, *then* уместо *than*, *god* уместо *good*)?

Проверите јесте ли заборавили преписати неку реч са листа за концепт на лист за уредно писање.

- Проверите граматику.

Имате ли грешке у слагању између субјекта и предиката (нпр. *they... has been*; *it... were found*)? Јесте ли додали наставак *-s/-es* на глаголе у 3. лицу јединине за глаголско време *Present Simple*? Јесте ли тачно употребили глаголска времена? Јесте ли употребили упитну конструкцију када није требало (нпр. *I don't know why do they do this*, уместо *I don't know why they do this*)?

1.7.4. Примери бодованог есеја

Some think computer technology offers many new solutions for schools. Others think it just creates new problems.

РАСПРАВЉАЧКИ ЕСЕЈ СА ДВА ЗАДАНА ГЛЕДИШТА

Computer technology has advanced in leaps and bounds over the past century, with no signs of slowing down. While its influence is deeply felt within all industries, however, some fear that in some cases it causes more headaches than it is worth – especially in the field of education.

The fact of the matter is that, thanks to technology, studying has become much easier, as has teaching. Someone who grows up in this day and age may never have to enter a library their entire life, as nearly all the answers they could possibly need are available right at their fingertips. Also, where calculators are permitted, students need no longer to rely on their own calculating abilities, even, which makes solving problems much quicker.

On the other hand, some fear this exact rise of technology and what it offers could be used underhandedly. A seemingly innocent watch at a distance could actually be a smartwatch up close; a calculator of slightly higher caliber can send messages wirelessly. In addition, with the rise of information sharing, so comes the rise of plagiarising, which has become more than ten times as easy, and ten times harder to counter, some will say.

In conclusion, the very advantages technology offers, such as doing assignments more easily, are what some fear will be abused. I, however, look at things a bit differently. In an age where we are privy to such a plethora of information, we should be free to use it.

Број речи: 229

КРИТЕРИЈУМ	БРОЈ БОДОВА	ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
Извршење задатка	5	Гледишта су доследно образложена и поткрепљена.
Кохеренција и кохезија	5	Јасан је ток мисли. Сврсисходна употреба кохезивних средстава.
Вокабулар	5	Широк је распон вокабулара за извршење задатка. Појављују се мање грешке у употреби/облику/правопису, али не утичу на лако разумевање текста.
Граматика	5	Широк је распон структура за извршење задатка.
УКУПНО	20	

РАСПРАВЉАЧКИ ЕСЕЈ СА ДВА ЗАДАНА ГЛЕДИШТА

Nowadays, people have access to all kinds of computers such as mobile phones or PCs. By integrating computers into schools, some say that they're extremely helpful while others claim otherwise.

On the one hand, computers are extremely powerful tools which can ease the lives of many, including both students and teachers. Computers can easily and safely store data, such as: exams, homeworks etc. This can decrease time consumed by teachers on creating and grading exams, making their jobs easier. Computers have the ability to replace textbooks forever, thus decreasing the weight of the bags that students have to carry and allowing them to access the textbook content wherever they are.

On the other hand, computers are still a fairly new type of technology to some people like senior school members. They will most likely have issues trying to understand how they work. That is not ideal for a place such as a school because it leads to educational inequality where some students are taught by teachers experienced on computers, while other students are taught by those who are not. Also paper for textbooks is much cheaper than computers which would conserve a lot of money that could be spent on things like food for children.

All in all, computers are an extremely useful tools which could ease the teachers job and the lives of students. But there is a learning curve to them which is unwanted in places like schools. I'm strongly for digitalising schools because IT sector is one of the largest in the world and it is imperative that teachers and students get accustomed to them because their jobs will most likely require a certain expertise in them.

Број речи: 280

КРИТЕРИЈУМ	БРОЈ БОДОВА	ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
Извршење задатка	4	Гледишта су углавном добро образложена и поткрепљена.
Кохеренција и кохезија	4	Добра је употреба кохезивних средстава.
Вокабулар	4	Врло је добар распон вокабулара за извршење задатка. Појављују се грешке у употреби/облику/правопису, али не утичу на лако разумевање текста.
Граматика	5	Широк је распон структура за извршење задатка. Појављују се мање грешке у употреби/облику/правопису, али не утичу на лако разумевање текста.
УКУПНОА	17	

Some people say that shopping online is far more practical than shopping in stores.

РАСПРАВЉАЧКИ ЕСЕЈ СА ЈЕДНИМ ЗАДАНИМ ГЛЕДИШТЕМ

Everyone agrees that shopping nowadays is a part of everyone's day to day life. However, not everyone agrees with the practicality of it. Is it preferable to completely rely on technology while shopping, or should we enjoy the traditional form of it?

The major advantage of shopping online would have to be the ease of it. Some people find shopping extremely tiring and time consuming, but doing it from the comfort of your own home surely makes it easier. Furthermore, internet provides us with numerous amounts of clothes, colors and sizes which might not be available in the stores themselves. All things considered, not having to physically go to the shopping centre and walk around the stores can only be beneficial.

On the other hand, shopping online presents numerous problems which sometimes lead to even more stress while enjoying your daily shopping. Being unable to try on the clothes you like and getting to personally touch and feel the material makes it difficult to pick the right size. Moreover, the clothing you see online on beautiful models often ends up looking and fitting your body shape completely different which can lead to the lack of confidence and a disruptive self image. In addition, shipping can not only be very time consuming but can also damage the item you have purchased.

To sum up, both online shopping and shopping in stores have their benefits. While online shopping might be easier to handle, shopping in stores is definitely much safer. In my opinion, every individual has a different body type which is always hard to satisfy. Being able to touch, feel and try on the item you have layed your eyes on makes shopping a much better experience.

Број речи: 290

КРИТЕРИЈУМ	БРОЈ БОДОВА	ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
Извршење задатка	5	Гледишта су доследно образложена и поткрепљена.
Кохеренција и кохезија	5	Јасан је ток мисли. Одломци су сврсисходно структурирани.
Вокабулар	5	Широк је распон вокабулара за извршење задатка. Појављују се мање грешке у употреби/облику/правопису, али не утичу на лако разумевање текста.
Граматика	5	Широк је распон структура за извршење задатка. Појављују се мање грешке у употреби/облику/правопису, али не утичу на лако разумевање текста.
УКУПНО	20	

РАСПРАВЉАЧКИ ЕСЕЈ СА ЈЕДНИМ ЗАДАНИМ ГЛЕДИШТЕМ

Nowadays a lot of people prefer to do their shopping online while some say that shopping in stores is much better. Even though there are certain advantages to online shopping there are also some disadvantages.

On the one hand, doing your shopping online is much easier than going to the store. With online shopping there is no need to wait in long queues. Plus, you may shop from the comfort of your own home. Furthermore, buying things online often offers a wider variety of products. Because the shopping is done from warehouses, there are usually more options to choose from than there are at the store.

However, there is always the possibility of disappointment. Sometimes what we see online and buy is not what we get. Companies often exaggerate and use photoshop to fool the costumers into buying useless junk that will end up in the trash. Moreover, there is also the problem of delivery. Depending on where the purchased item is being send from, it may take a while for the order to arrive to its destination.

In conclusion, there are both advantages and disadvantages of online shopping. Although online shopping seems like a faster and easier way of getting what you want, there is always a chance of something going wrong. For example, not being satisfied with the end result. In my opinion, online shopping can be enjoyable and useful but only if you are sure that your are getting your money's worth.

Број речи: 245

КРИТЕРИЈУМ	БРОЈ БОДОВА	ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
Извршење задатка	4	Све садржајне одреднице су разрађене, али неједнако / увод је непотпун.
Кохеренција и кохезија	4	Углавном је јасан ток мисли. Одломци су добро структурирани и добра је употреба кохезивних средстава.
Вокабулар	5	Широк је распон вокабулара за извршење задатка. Појављују се мање грешке у употреби/облику/правопису, али не утичу на лако разумевање текста.
Граматика	4	Добар је распон структура за извршење задатка. Појављују се грешке у употреби/облику/правопису, али не утичу на лако разумевање текста.
УКУПНО	17	

2. ОСНОВНИ НИВО ИСПИТА

2.1. ПОДРУЧЈА ИСПИТИВАЊА

Предметни курикулум са којим је овај испитни каталог усклађен структурисан је према следећим доменима: *Комуникациона језична компетенција*, *Међукултурна комуникациона компетенција* и *Самосталност у овладавању језиком*. Сва три домена чине уравнотежену структуру целокупног предметног курикулума Енглеског језика и полазиште су образовних исхода који се проверавају испитом државне матуре из Енглеског језика.¹⁷

Испитом из Енглеског језика на основном нивоу проверава се комуникациона језична компетенција у три језичне вештине: читању, писању и слушању према курикулуму наставног предмета Енглески језик за средње струковне школе за четворогодишње почетно учење енглеског језика (70 часова годишње). У складу са тим испит из Енглеског језика на основном нивоу састоји се од три испитне целине: *Читање*, *Писање* и *Слушање*.

2.2. ОБРАЗОВНИ ИСХОДИ

У овом поглављу су за свако подручје испитивања наведени образовни исходи из домена *Комуникациона језична компетенција* према споменутом курикулуму. Исходи из домена *Међукултурна комуникациона компетенција* и *Самосталност у овладавању језиком*, који су предметним курикулумом предвиђени за вредновање наученог, у испиту се посредно вреднују кроз исходе из домена *Комуникациона језична компетенција*.

2.2.1. Испитна целина *Читање*

Циљ ове испитне целине је испитати кандидатову способност самосталног читања са разумевањем разноврсних аутентичних или у мањој мери прилагођених текстова и проверити његова знања и вештине на рецептивном нивоу.

Према образовним исходима предметног курикулума ученик:

- разуме текст средње дужине и познате тематике при слушању и читању (SŠ (2) EJ A.4.1.):
 - показује глобално и селективно разумевање
 - издваја кључне и специфичне ситуације
 - примењује стратегије за побољшање разумевања при слушању и читању.

¹⁷ в. предметни курикулум, поглавље Ц. Структура – домени предметног курикулума [електронски извор].

Шта се испитује?

С обзиром на наведене образовне исходе, у овој испитној целини се испитује може ли кандидат у писаном тексту различите дужине:

- да одреди основни смисао текста
- да утврди главне мисли
- да разликује поједине информације
- да закључује из имплицитне поруке
- да утврди логичке и значењске везе у тексту
- да предвиди садржај на основу језичне структуре текста.

Заступљене теме и језични садржаји су преузети из предметног курикулума.

2.2.2. Испитна целина Писање

Овом испитном целином испитују се кандидатова знања и вештине писања у складу са задатим контекстом и сврхом комуникационе ситуације.

Према образовним исходима предметног курикулума ученик:

- пише структурисан текст средње дужине користећи се језичним структурама средњег нивоа сложености (ŠŠ (2) EЈ A.4.6.):
 - планира структуру и садржај текста
 - организује текст у одломке
 - користи се одговарајућим кохезивним средствима¹⁸ и језичним структурама средњег нивоа сложености
 - примењује правописна правила
 - уређује, тј. исправља свој текст.

Шта се испитује?

С обзиром на наведене образовне исходе, у овој испитној целини испитује се може ли кандидат:

- обликовати смислено и логички организован и разумљив текст неформалног стила према садржајним одредницама и поткрепити главне мисли примерима и/или објашњењима
- исправно употребити везна и друга језична средства средњег нивоа сложености примерена врсти текста, комуникационој сврси и односу између писца и читаоца.

¹⁸ Кохезивна средства су граматичка и семантичка средства која повезују реченице, тј. исказе унутар текста (нпр. заменице, глаголска времена, лексичке везе, понављања реченичних структура, компарација, реченични везници, конектори итд.).

2.2.3. Испитна целина *Слушање*

У овој испитној целини испитују се кандидатове вештине глобалног, селективног и детаљног разумевања слушаног текста изговореног разговетним стандардним језиком.

Према образовним исходима предметног курикулума ученик:

- разуме текст средње дужине и познате тематике при слушању и читању:
 - показује селективно и глобално разумевање
 - издваја кључне и специфичне ситуације
 - примењује стратегије за побољшање разумевања при слушању и читању.
(SŠ (2) EЈ A.4.1.)

Заступљене теме и језични садржаји су преузети из предметног курикулума.

Шта се испитује?

С обзиром на наведене образовне исходе, у овој испитној целини се испитује може ли кандидат у различитим врстама текста различите дужине:

- да одреди основни смисао текста
- да утврди главне мисли
- да разликује поједине информације
- да закључује из имплицитне поруке.

2.3. СТРУКТУРА ИСПИТА

Испит државне матуре из Енглеског језика на основном нивоу састоји се од три испитне целине: *Читање*, *Писање* и *Слушање*. У тексту који следи је детаљно описана структура сваке испитне целине.

2.3.1. Испитна целина *Читање*

Ова испитна целина се састоји од шест група задатака везаних за различите писане полазне текстове.

Врсте текстова

Врсте текстова укључују различите облике врло кратких до средње дугих говорних и разговорних текстова у писаном облику попут краћих обавештајних и приповедних текстова: обавештења, порука, упутстава, упозорења, чланака, личних писама, сажетака, интервјуа и слично.

Текстови су аутентични (или делимично промењени), што значи да могу бити преузети из различитих аутентичних извора попут новина, часописа, брошура, интернета итд. Тематски су блиски доби, искуствима и интересима ученика.

Јасни су садржајно и структурно, посебно текстови на основу којих се проверава граматичка и лексичка компетенција ученика. У језичном смислу одговарају описаном нивоу. Могу, међутим, садржавати речи и изразе чије се познавање не тражи на том нивоу, али само ако те речи и изрази нису кључни за разумевање текста и успешно решавање задатка.

Текстови укупно садрже од 1300 до 1400 речи.

Структура ове испитне целине је приказана у табели 6.

За сваки испитивани исход је наведено којом ће се врстом задатка испитивати, на каквој врсти текстова те колико је задатака везано за тај текст.

Табела 6. Структура испитне целине Читање

ГРУПА ЗАДАТАКА	ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ	ВРСТЕ ЗАДАТАКА	ВРСТЕ ТЕКСТОВА	БРОЈ ЗАДАТАКА
1.	одредити основни смисао текста, разликовати поједине информације, закључивати из имплицитне поруке	задатак повезивања	врло кратки, тематски неповезани обавештајни текстови	5
2.	утврдити главне мисли, разликовати поједине информације, закључити из имплицитне поруке	задатак вишеструког избора (између три понуђена одговора)	врло кратки, тематски неповезани обавештајни говорни и разговорни текстови	5
3.	утврдити главне мисли, разликовати поједине информације, закључити из имплицитне поруке	задатак вишеструког избора (између три понуђена одговора)	средње дуг обавештајни или приповедни текст	5
4.	утврдити главне мисли, разликовати поједине информације, утврдити логичке и значењске везе у тексту	комбиновани задатак повезивања и допуњавања	кратак обавештајни или приповедни текст	5
5.	предвидети одговарајуће лексичке и граматичке структуре на основу језичне структуре текста	комбиновани задатак вишеструког избора (између три понуђена одговора) и допуњавања	кратак обавештајни или приповедни текст	5
6.	предвидети одговарајуће лексичке и граматичке структуре на основу језичне структуре текста	комбиновани задатак повезивања и допуњавања речима	кратак обавештајни или приповедни текст	5

2.3.2. Испитна целина Писање

Ова испитна целина садржи један задатак отвореног типа.

Кандидат треба да обликује средње дуг писани текст дужине од **80** до **100** речи одговарајући на вербални предлог који има три садржајне одреднице (најчешће у облику питања).

У упутству за писање прецизирају се комуникациона ситуација, врста текста, тема, потенцијални читалац и однос аутора текста и читаоца.

Структура ове испитне целине приказана је у табели 7.

Табела 7. Структура испитне целине Писање

ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ	ВРСТА ЗАДАТКА	ВРСТА ТЕКСТА	БРОЈ ЗАДАТАКА
<ul style="list-style-type: none"> обликовати смислено и логички организован и разумљив текст неформалног стила према садржајним одредницама и поткрепити главне мисли примерима и/или објашњењима, употребити везна и друга језична средства средњег нивоа сложености примерена врсти текста, комуникацијској сврси и односу између писца и читаоца 	обликовати средње дуг писани текст средњег нивоа сложености (од 80 до 100 речи)	порука (према садржајним одредницама)	1

2.3.3. Испитна целина Слушање

Ова испитна целина се састоји од четири групе задатака везаних за различите изговорене полазне текстове.

Врсте текстова

Врсте текстова укључују различите облике кратких говорних и разговорних, описних, обавештајних и приповедних текстова попут порука и обавештења, кратких прича и описа, кратких разговора и слично.

Текстови су аутентични или делимично прилагођени. Говоре их један или више изворних говорника стандардним енглеским језиком. Тематски су блиски циљаној добној групи ученика, а говоре о предвидивим свакодневним темама.

У језичном смислу одговарају описаном језичном нивоу. Могу, међутим, садржавати речи и изразе чије се познавање не тражи на том нивоу, али само ако те речи и изрази нису кључни за разумевање текста и успешно решавање задатка.

Текстови укупно садрже приближно 1000 речи.

Структура ове испитне целине је приказана у табели 8.

Табела 8. Структура испитне целине Слушање

ГРУПА ЗАДАТАКА	ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ	ВРСТЕ ЗАДАТАКА	ВРСТЕ ТЕКСТОВА	БРОЈ ЗАДАТАКА
1.	одредити основни смисао текста, разликовати поједине информације	задатак повезивања	врло кратки говорни текстови	5
2.	утврдити главне мисли, разликовати поједине информације, закључити из имплицитне поруке	задатак вишеструког избора (између три понуђена одговора)	врло кратки разговорни текстови	5
3.	разликовати поједине информације, закључити из имплицитне поруке	задатак вишеструког избора (између три понуђена одговора)	кратак разговорни текст	5
4.	разликовати поједине информације, закључити из имплицитне поруке	задатак вишеструког избора (између три понуђена одговора)	кратак говорни, обавештајни текст	5

2.4. ТЕХНИЧКИ ОПИС ИСПИТА

Технички опис испита подразумева трајање испита, изглед и начин решавања испита те прибор за решавање испита.

2.4.1. Трајање испита

Испит на основном нивоу траје укупно **105 минута**. Испитне целине *Читање* и *Писање* спроводе се одвојено од испитне целине *Слушање*.

За решавање испитне целине *Читање* и испитне целине *Писање* је предвиђено **75 минута**.

За решавање испитне целине *Слушање* је предвиђено приближно **30 минута** укључујући и 5 минута за обележавање одговора на лист за одговоре.

Испит није могуће положити ако се не приступи провођењу оба дела испита.

Временик спровођења испита објављен је на мрежној страници Националног центра за вањско вредновање образовања (www.ncvvo.hr).

2.4.2. Изглед испита и начин решавања

Кандидат добија сигурносну кесицу у којој се налазе сви испитни материјали.

Читање и Писање

Од кандидата се очекује да пажљиво прочита упутства која ће следити током решавања испита. Важно је пажљиво прочитати та упутства јер је у њима назначен и начин обележавања и уписивања тачних одговора.

Примери упутстава за решавање појединих врста задатака налазе се у поглављу *Примери задатака*.

У задацима испитне целине *Читање* кандидат мора обележити тачне одговоре знаком X на листу за одговоре. Ако кандидат обележи више од једног одговора, задатак ће се бодовати са нула (0) бодова без обзира на то шта је међу обележенима и тачан одговор.

У задатку испитне целине *Писање* кандидат може употребљавати лист за концепт, али потом мора свој одговор читко написати на лист за уредно писање који се налази у испитној књижици након странице са задатком. Садржај листа за концепт се не бодује. Текст на листу за уредно писање написан великим штампаним словима или нечитко бодоваће се са нула (0) бодова.

Слушање

Од кандидата се очекује да пажљиво прочита упутства које ће следити током решавања испита. Важно је пажљиво прочитати та упутства јер је у њима назначен и начин обележавања и уписивања тачних одговора.

Примери упутстава за решавање појединих врсти задатака налазе се у поглављу *Примери задатака*.

У задацима испитне целине *Слушање* кандидат мора тачне одговоре обележити знаком X на листу за одговоре. Ако кандидат означи више од једног одговора, задатак ће се бодовати са нула (0) бодова без обзира на то шта је међу обележенима и тачан одговор.

Спровођење испитне целине *Слушање*¹⁹:

- Решавање овог дела испита траје око 30 минута укључујући време за обележавање одговора на листу за одговоре.
- Пре слушања текста предвиђене су кратке паузе за читање групе задатака.
- Сваки текст се слуша два пута.
- Док слуша текстове, кандидат обележава одговоре у испитну свењску, а на крају има 5 минута да своје одговоре обележи на листу за одговоре.

Ако кандидат погрешно у било ком делу испита, треба прецртати нетачан одговор, ставити га у заграду, написати тачан одговор и ставити параф (искључиво скраћени потпис, а не пуно име и презиме) покрај тачног одговора.

2.4.3. Прибор

Током писања свих делова испита дозвољена је употреба само хемијске оловке која пише плавом или црном бојом и која се не може брисати, а није дозвољена употреба коректора ни речника.

¹⁹ Након што водитељ испитне просторије кандидату или кандидатима прочита упутства за ову испитну целину, укључује уређај за репродукцију снимке и не зауставља је до краја спровођења ове испитне целине. Снимка укључује упутства за решавање задатака, све предвиђене паузе за читање задатака, текстове за прво и поновљено слушање те петоминутну паузу за обележавање одговора на листу за одговоре. Кандидат стога треба пажљиво слушати упутства на снимци.

2.5. ОПИС БОДОВАЊА

У испиту на основном нивоу могуће је остварити укупно **60** бодова. Остварени бодови у свакој од три испитне целине чине одређени удео у укупном резултату.

Број бодова и удео испитних целина у испиту је приказан у табели 9.

Табела 9. Број бодова и удео испитних целина у испиту

ИСПИТНА ЦЕЛИНА	БРОЈ БОДОВА	УДЕО
Читање	30	40 %
Писање	10	30 %
Слушање	20	30 %
УКУПНО	60	100 %

Бодови се скалирају или пондерирају, тј. придаје им се различита тежина у укупном збиру бодова. Коначан резултат се израчунава на следећи начин:

$$[(0.4 * \text{постигнути бодови Читање} / 30) + (0.3 * \text{постигнути бодови Писање} / 10) + (0.3 * \text{постигнути бодови Слушање} / 20)] * 60.$$

2.5.1. Бодовање испитне целине Читање

Бодови: Свако питање има један тачан одговор. Сваки тачно обележен одговор на листу за одговоре доноси један бод. Ова испитна целина доноси укупно **30** бодова.

1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор, одговор није обележен или је обележено више одговора на листу за одговоре

Удео испитне целине у целом испиту: 40%

2.5.2. Бодовање испитне целине Писање

Бодови: Ова испитна целина доноси укупно **10** бодова.

Удео испитне целине у целом испиту: 30%

Текст на листу за уредно писање написан великим штампаним словима или нечитко бодоваће се са нула (0) бодова. Писани текст се бодује према **лествици** која укључује два основна критеријума (в. табелу 10.):

1. Извршење задатка
2. Језик.

Критеријум *Извршење задатка* односи се на то у којој мери је кандидат разradio све садржајне одреднице, тј. одговорио на сва питања у задатку, а критеријум *Језик* на то са којом се лакоћом може разумети шта је кандидат написао.

Лествица за бодовање писаног текста на основном нивоу је приказана у табели 10.

Табела 10. Лествица за бодовање писаног текста на основном нивоу

ИЗВРШЕЊЕ ЗАДАТКА	БРОЈ БОДОВА	ЈЕЗИК
Постоји јасан одговор на све три садржајне одреднице. 3C Максималан број бодова: 10	10	Врло добар распон структура/вокабулара за извршење задатка. Потпуно разумљив текст. Могуће мање грешке.
Постоји јасан одговор на две садржајне одреднице, а један одговор је нејасан. 2C + 1U Максималан број бодова: 9	9	Врло добар распон структура/вокабулара за извршење задатка. Лако разумљив текст. Мало грешака.
	8	Добар распон структура/вокабулара за извршење задатка. Лако разумљив текст. Мало грешака.
Постоји јасан одговор на две садржајне одреднице. 2C Максималан број бодова: 7	7	Добар распон структура/вокабулара за извршење задатка. Разумљив текст. Нешто грешака.
Постоји јасан одговор на једну садржајну одредницу, а два одговора су нејасна. 1C + 2U Максималан број бодова: 6	6	Довољан распон структура/вокабулара за извршење задатка. Разумљив текст. Нешто грешака.
	5	Довољан распон структура/вокабулара за извршење задатка. На неким местима је теже разумљив текст. Нешто озбиљних грешака.
Постоји јасан одговор на једну садржајну одредницу, а један одговор је нејасан или постоји јасан одговор на само једну садржајну одредницу. 1C + 1U/1C Максималан број бодова: 4	4	Ограничен распон структура/вокабулара за извршење задатка. На неким местима теже разумљив текст. Нешто озбиљних грешака.
Три одговора су нејасна. 3U Максималан број бодова: 3	3	Ограничен распон структура/вокабулара за извршење задатка. Већим делом теже разумљив. Бројне грешке.
	2	Изузетно ограничен распон структура/вокабулара за извршење задатка. Већим делом теже разумљив текст. Бројне грешке.
	1	У целини тешко разумљив текст.
Нема одговора. 2U/1U/ Број бодова: 0	0	Текст је неразумљив или се не односи на задатак или садржи мање од 35 речи.

Објашњење

Критеријум *Језик* доноси укупно 10 бодова, али број бодова који ће писани текст добити зависи и од критеријума *Извршење задатка*. Критеријум *Извршење задатка* одређује горњу границу бодова које писани текст може добити према броју садржајних одредница на које постоје јасни одговори.

У наведеној табели слово С стоји уместо речи *clear* (за јасан одговор), а слово U стоји уместо речи *unclear* (за нејасан одговор).

На пример, писани текст може добити укупно 10 бодова за критеријум *Језик*, али ако је јасно одговорено само на два питања, писани текст ће добити највише 7 бодова. Ако је јасно одговорено само на једно питање, писани текст ће добити највише 4 бода. Број бодова зависи и од броја речи у тексту.

Ако кандидат напише премало речи, бодови ће се одузети на следећи начин:

64 – 79 речи: 1 бод

50 – 64 речи: 2 бода

36 – 49 речи: 3 бода.

Минималан број бодова је нула (0).

Бројање речи

Реч подразумева све засебне елементе текста одвојене празнином.

Скраћенице (нпр. *I'm*, *isn't*) се броје као једна реч.

Не броје се речи у почетном и завршном поздраву, у понављањима, набрајањима и уломцима који се не односе на задатак или су преписани из испитне целине *Читање*.

2.5.3. Бодовање испитне целине *Слушање*

Бодови: Свако питање има један тачан одговор. Сваки тачно обележен одговор на листу за одговоре доноси један бод. Ова испитна целина доноси укупно **20** бодова.

1 бод – тачан одговор

0 бодова – нетачан одговор, одговор није обележен или је обележено више одговора на листу за одговоре

Удео испитне целине у целом испиту: 30%

2.6. ПРИМЕРИ ЗАДАТАКА

У овом поглављу су наведени примери различитих врста задатака²⁰ у испитним целинама *Читање* и *Писање* (*Reading and Writing Paper*). Уз сваки пример задатка су наведени упутство, тачан одговор, испитивани исход и начин бодовања. Испитна целина *Слушање* (*Listening Paper*) садржи задатке повезивања и задатке вишеструког избора (између три понуђена одговора) који су слични тим врстама задатака у испитној целини *Читање*.

2.6.1. Пример задатка повезивања из испитне целине *Читање*

Task 1

Questions 1–5

Match each message (1–5) and its meaning (A–F).

There is **one** letter that you do **not** need.

Mark your answer on the answer sheet.

There is an example at the beginning (**0** → **G**).

- 0** I'm expecting an important call but I have to leave now. If I'm not back in time, please write down the phone number.
- 1** It's a good idea to write down what the teacher is saying. It'll help you remember the lesson.
- 2** I can't hear what you're saying; you are not loud enough. I don't think anybody in the class can.
- 3** You are not allowed to use your notes. You have to learn the text by heart.
- 4** Don't make your teachers angry by being late again tomorrow; speak to them and give them your reason.
- 5** I left a note with instructions on how to get to the shopping centre. You won't get lost if you read them carefully.

- A** Tell them.
- B** Take notes.
- C** Memorise it.
- D** Follow them.
- E** Speak up.
- F** Make a speech.
- G** Take a message.

ТАЧНИ ОДГОВОРИ: 0 G, 1 B, 2 E, 3 C, 4 A, 5 D

ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ: одредити основни смисао текста, разликовати поједине информације, закључити из имплицитне поруке

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор (укупно 5 бодова)

0 бодова – нетачан одговор, одговор није обележен или је обележено више одговора на листу за одговоре

²⁰ Примери и специфичности задатака у појединим испитним целинама се могу погледати на интернетској страници Националног центра за вањско вредновање образовања на везама *Проведени испити* и *Испитни каталози за државну матуру 2022./2023.*

2.6.2. Пример задатка вишеструког избора из испитне целине Читање

Task 3

Questions 11–15

Read the text below.

For each question (11–15), choose the correct answer (A, B or C).

Mark your answer on the answer sheet.

A Poet's Life

Lillian Parkin was born in 1941 in Coventry to a postman and his stay-at-home wife, of whom Parkin was later to say 'my mother's talents were wholly wasted in boring domestic life.'

Parkin graduated from Oxford University with first class honours in literature. She considered doing doctoral studies, but for financial reasons, ended up in journalism, and then became a schoolteacher in Ipswich.

Her first collection, *Dark Magic*, came out in 1966 to immediate praise. The original title had been *Light Magic* but she changed it on the recommendation of her then husband, the poet Ted Duhig. When Duhig died suddenly of a heart attack in 1975, Parkin left Ipswich and school teaching, and settled in South London as a full-time poet, memoirist, and journalist.

Freed from the demands of school life, her creative output exploded. Seven more collections followed, including *So What?*, which was nominated for the National Prize, and, in 1982, *Who's Next?*, which won the Whitbread Prize. Parkin was also successful as a journalist, earning her a reputation as a sharp critic of the social and cultural movements which shaped the times.

In 1986 she moved to Cornwall, after refusing a nomination for the Sharpest Pen Prize, 'tired of life in the great city,' as she recorded in one of her many memoirs. She lives there with her third husband, their six cats, two parrots, and a tarantula called Neil.

11 What was Lillian's father's profession?

- A** He was a schoolteacher.
- B** He was a postman.
- C** He was a journalist.

12 What degree does Lillian have?

- A** A degree in journalism.
- B** A degree in teaching.
- C** A degree in literature.

13 What was Lillian's first poetry publication?

- A** *Dark Magic*.
- B** *Light Magic*.
- C** *So What?*

14 What prize did Lillian win?

- A** The National Prize.
- B** The Whitbread Prize.
- C** The Sharpest Pen Prize.

15 What is Lillian's current residence?

A South London.

B Coventry.

C Cornwall.

ТАЧНИ ОДГОВОРИ: 11 B, 12 C, 13 A, 14 B, 15 C

ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ: утврдити главне мисли, разликовати поједине информације, закључити из имплицитне поруке

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор (укупно 5 бодова)

0 бодова – нетачан одговор, одговор није обележен или је обележено више одговора на листу за одговоре

2.6.3. Пример комбинованог задатка повезивања и допуњавања из испитне целине *Читање*

Task 4

Questions 16–20

Read the text below.

For each question (16–20), choose the answer (A–F) that best completes the sentence.

There is **one** letter that you do **not** need. Mark your answer on the answer sheet.

There is an example at the beginning (0 → G).

The story of Doctor Dolittle

Doctor John Dolittle is the central character of a series of children's books by Hugh Lofting starting with the 1920 novel that introduces the good Doctor and (0) _____. Dolittle is an English gentleman who (16) _____. He is a doctor of people who gradually withdraws from society, becoming an outsider. One day, his English speaking pet parrot Polynesia tells him the secret (17) _____. In this way, she helps Dolittle to understand the complaints of animals and soon he becomes a successful and world-renowned doctor of animals. Animal language is the central tool of the series. In an age when every Disney film features English-speaking animals, it seems almost normal, but the author of the book makes it (18) _____. Indeed, the animals don't speak English, but each species (19) _____. Dolittle has decoded the language of nature that (20) _____. We only need to take the time and sympathy to understand it.

A seem new and marvellous

B is right there in front of us all

C has its own secret language

D finds himself in the wrong occupation

E gather all the animals that need help

F that animals have a language of their own

G how he came to talk to animals

ТАЧНИ ОДГОВОРИ: 0 G, 16 D, 17 F, 18 A, 19 C, 20 B

ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ: утврдити главне мисли, разликовати поједине информације, утврдити логичке и значењске везе у тексту

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор (укупно 5 бодова)

0 бодова – нетачан одговор, одговор није обележен или је обележено више одговора на листу за одговоре

2.6.4. Пример комбинованог задатка повезивања и допуњавања речима из испитне целине *Читање*

Task 6

Questions 26–30

Read the text below.

For each question (26–30), choose the answer (A–I) that best completes the sentence.

There are **four** letters that you do **not** need. Mark your answers on the answer sheet.

There is an example at the beginning (0→J).

The brain

Your brain helps you to see and hear, to smell and taste, to remember (0) _____ to count and to recognise the streets on your way home. Your brain is a small part of your body, but it can do more jobs (26) _____ the most powerful computer. Your brain is responsible (27) _____ keeping you breathing and your heart beating. It even decides if you will (28) _____ well-behaved or bad, happy or sad, etc.

Different parts in the brain do different things. Some help you to learn and remember or to solve problems and make decisions, (29) _____ others help you to walk by moving your hands, arms and legs.

Your brain does many other things as (30) _____ and it never stops working. It is amazing.

A be

B for

C if

D than

E to

F well

G while

H then

I do

J how

ТАЧНИ ОДГОВОРИ: 0 J, 26 D, 27 B, 28 A, 29 G, 30 F

ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ: предвидети одговарајуће лексичке и граматичке структуре на основу језичне структуре текста

БОДОВАЊЕ: 1 бод – тачан одговор (укупно 5 могућих бодова)

0 бодова – нетачан одговор, одговор није обележен или је обележено више одговора на листу за одговоре

2.6.5. Пример задатка обликовања писаног текста на основном нивоу

Read the message from Tom.
Write Tom a reply. Answer **all** his questions.
Write **70–100** words. Write your reply on the next page.

Hi
After I finish high school, I'm planning to go to university.
What would you like to study and why?
Would you like to spend some time studying abroad or not, and for what reason?
What kind of job would you like to get and why?
Tom

ИСПИТИВАНИ ИСХОДИ: обликовати смислено и логички организован и разумљив текст неформалног стила према садржајним одредницама и поткрепити главне мисли примерима и/или објашњењима, употребити везна и друга језична средства средњег нивоа сложености који је примерен врсти текста, комуникационој сврси и односу између писца и читаоца

БОДОВАЊЕ: према лествици за бодовање писаног текста на основном нивоу²¹, укупно 10 бодова

²¹ в. табелу 10. и поглавље 2.7.3. Примери бодованог писаног текста на основном нивоу

2.7. ПРИПРЕМА ЗА ИСПИТ

Да би се успешно припремили за испит државне матуре из Енглеског језика, кандидати би требало да детаљно проуче испитни каталог за школску годину у којој ће се полагати испит.

Наставницима напомињемо да се припрема кандидата за испит не разликује знатно од свакодневног поучавања. Наставне методе које наставник употребљава у свакодневном наставном процесу могу се употребљавати и током припремања кандидата за полагање испита. Неопходно је пронаћи одговарајући однос између поучавања и увежбавања разних врста задатака за испит. Нагласак би свакако требало да буде на поучавању, а не искључиво на припремању за полагање испита.

Литература за припрему испита државне матуре из Енглеског језика су уџбеници и приручници које је прописало и одобрило Министарство знаности, образовања и младих (www.mzom.gov.hr).

Начин полагања испита државне матуре као и мере које се изричу у случају недозвољеног понашања ученика су прописани Правилником о полагању државне матуре (Народне новине, 1/13, 41/19, 127/19, 55/20, 53/21, 126/21 и 19/23).

2.7.1. Припрема за испитну целину *Читање*

Припрема кандидата за испитну целину *Читање* темељи се на неколико начела важних за успешно поучавање те вештине. Код кандидата треба развијати навику читања и подстицати их да шта више и чешће читају различите врсте текстова. Такође, треба их подстицати да се усредоточе на садржај текста. Значење и порука текста су једнако важни као и језични садржаји који се налазе у тексту. Важан фактор успешности читања је развијање способности предвиђања. Поглед на текст (наслов, поднаслов, изглед текста) омогућава кандидатима да схвате о чему је реч и пре него шта почну читати текст.

Током наставног процеса кандидати углавном имају много могућности за увежбавање читања. Често се кандидатима задаје да читају самостално код куће. Очекује се да ће кандидати решити понуђене задатке, али свакако треба предвидети време у наставном процесу у ком би се увежбавале вештине специфичне за испитну целину *Читање*. Кандидате треба пре свега упознати са врстама задатака у испиту и стратегијама за успешно решавање тих врста задатака. Са кандидатима треба посебно увежбавати разумевање непознатих речи уз помоћ контекста, творбе речи (нпр. префикси и суфикси) и сл. Познавање организације и структуре текста (подела на одломке, елементи кохеренције и кохезије, структура одломка) такође помаже кандидатима у разумевању текста.

За успешно решавање задатака вишеструког избора кандидати треба да након избора одређеног одговора у тексту пронађу одговарајуће аргументе.

За успешно решавање задатака повезивања кандидати треба да пажљиво прочитају натукнице (*prompts*) и потраже у тексту/текстовима кључне речи или фразе које повезују натукнице и текст/текстове.

За успешно решавање комбинованих задатака повезивања и допуњавања кандидати треба да пажљиво прочитају текст и понуђена решења (речи) на крају текста те одреде које решење (реч) садржајно и језично одговара одређеној празнини у тексту.

За успешност у испитној целини *Читање* није потребно разумети све речи и граматичке структуре. Потребно је разумети кључне речи и одвојити битне од небитних информација.

Кандидатима такође треба скренути пажњу на исправну расподелу времена за решавање појединих задатака. Никако се не би смело догодити да кандидати немају довољно времена за решавање свих задатака јер су превише времена утрошили на решавање појединог задатка.

Како бити успешан у решавању задатака читања?

Кандидатима се саветује:

- пажљиво читање упутстава за сваки задатак
- пажљиво читање текста/текстова и питања у одређеном задатку
- примена одговарајуће стратегије за поједину врсту задатка
- решавање задатака које нису решили током првог читања
- пажљиво обележавање одговора на листу за одговоре.

2.7.2. Припрема за испитну целину *Писање*

Припрема кандидата за испитну целину *Писање* темељи се на неколико начела важних за успешно поучавање те вештине. Кандидати треба да развијају навику писања, тј. дашта више и чешће увежбавају писање различитих врста текстова. Важно је након сваког задатка дати кандидатима повратну информацију о успешности њиховог рада и тако спроводити вредновање за учење. С обзиром на то да је давање повратне информације врло захтеван и дуготрајан посао, свакако треба размотрити могућност да повратну информацију кандидати дају међусобно (вредновање као учење), шта се показало изузетно корисним.

Кандидати треба да обрате посебну пажњу на читање и рашчлањивање задатка. Неиспуњавање дела задатка може знатно умањити успешност кандидата у испитној целини *Писање*.

Успешност у испитној целини *Писање* укључује и анализу неколико примера задатака (модела).

Велики број кандидата треба помоћ у планирању писаног текста јер врло често нису уверени у сврховитост тог планирања. Кандидате треба упутити на повезаност планирања и успешности извршења задатка. Анализа неколико примера може врло успешно објаснити ту повезаност.

Кандидате такође треба упозорити на неопходност провере и евентуалних исправака пре предаје завршне верзије писаног текста. Рад у пару и међусобно коментарисање писаног текста (вредновање као учење) током увежбавања показало се врло сврсисходном методом. Корисно је кандидатима ограничити време за решавање задатка. Исправно распоређивање времена је један од кључних фактора за успех у испитној целини *Писање*.

Како бити успешан у задатку писања?

Кандидатима се саветује:

- пажљиво читање упутстава за извршење задатка
- размишљање о задатој поруци и питањима
- организовање мисли и писање концепта у натукницама
- писање целовитог текста о задатој теми
- читање текста и провера да ли је задатак у потпуности извршен
- поновно читање текста и провера да ли су задовољени остали критеријуми према лествици за бодовање.

Пре испита

1. Проучите лествицу за бодовање.

- Лествица у табели 10. показује шта се бодује у писаном тексту на основном нивоу.
- Лествица има два критеријума: *Извршење задатка* и *Језик*.

2. Проучите задатак у огледном испиту и спроведеним испитима.

Огледни испит и спроведене испите државне матуре из Енглеског језика можете пронаћи на интернетској страници Националног центра за вањско вредновање образовања (www.ncvvo.hr).

A. У упутствима пише: *Read this message from... Write a reply. Answer all the questions.*

Проверите да ли су сва питања одговорена. Ако се одговори само на два питања, писани текст неће моћи добити више од седам (7) бодова. Ако се одговори само на једно питање, писани текст неће моћи добити више од четири (4) бода.

B. Лествица за бодовање тражи потпуне, тј. јасне одговоре.

Ако одговори нису потпуни, изгубићете бодове, нпр. ако је питање: *Where will you go on Saturday?*, јасан одговор је: *I will go to the cinema with some friends*, а нејасан је: *I will go out with some friends*.

Ако питање садржи два дела: *What's your favourite time of year and why?*, јасан одговор је: *I like summer best because of the long holiday*, а нејасан је: *My favourite time of year is summer. It's great*.

Ако питање садржи два дела: *Where did you last go on holiday and why?*, а први део одговора је нетачан *I go went in Split last summer*. сматра се да није одговорено на питање без обзира на то што други део одговора може бити написан и тачан.

Одговори морају бити и језично исправни да би били лако разумљиви и тачни, нпр. ако је питање: *What will you do on Saturday?*, јасан одговор је: *I will go shopping on Saturday*, а нејасан: *I go shopping every day* јер не одговара на постављено питање.

Одговор који укључује непостојеће језичне структуре: *I am visited my grandparents last summer*. сматра се да не постоји.

С. У упутствима пише: **Write 80-100 words.**

Немојте написати мање речи јер ћете изгубити бодове. **Немојте** написати више речи јер ризикујете да напишете нешто шта није повезано са задатком или понављате већ речено због чега ћете изгубити бодове. Понављања укључују преписивање реченица из текста задатка или испитне целине *Читање* или набрајање личних имена (*I was in Spain and went to some cities, like Barcelona, Madrid, Cordoba, Sevilla!*). Речи у почетном и завршном поздраву се не броје.

3. Проучите примере порука и коментаре.

Примери наведени у следећем поглављу показују Вам колики број бодова су добиле поруке за сваки од критеријума према лествици за бодовање. Прочитајте образложења.

4. Вежбајте.

Одаберите неколико порука и напишите одговоре. Избројте речи да бисте добили представу о томе шта можете рећи у 70 до 100 речи.

Кад испит почне

5. Пажљиво прочитајте задатак.

- На која три питања морате одговорити?

Пре него шта почнете писати текст

6. Планирајте свој одговор.

- Забележите шта можете рећи о сваком питању.
- Размислите како можете јасно одговорити на свако питање.
- Размислите како можете разрадити своје одговоре.
- Размислите који ће вокабулар и граматичке структуре најпримереније и најтачније изразити Ваше мисли.

Док пишете текст

7. Пазите на рукопис.

Читак рукопис помаже оцењивачу лакше пратити ток Ваших мисли. Размислите шта ћете написати, а затим то напишите, али не пребрзо.

Након шта сте написали текст

8. Проверите вокабулар и граматику.

- Проверите вокабулар.

Имате ли правописних грешака (нпр. *realy* уместо *really*, *pleanty* уместо *plenty*, *god* уместо *good*)? Проверите да ли сте заборавили преписати неку реч са листа за концепт на лист за уредно писање.

- Проверите граматику.

Имате ли грешке у слагању између субјекта и предиката (нпр. *they has*; *it were*)? Јесте ли додали наставка *-s/-es* на глаголе у 3. лицу једине за глаголско време *Present Simple*? Јесу ли глаголска времена тачна (творба, употреба)?

2.7.3. Примери бодованог писаног текста на основном нивоу

ПОРУКА		
<p>Hello, Tom!</p> <p>Thanks for writing me.</p> <p>I would like to study Biology, because I am in love with nature, animals and plants. Every day I want to explore and learn some new things and because of that I would definitely like to spend some time studying abroad. In the future, I would like to work as Biology teacher, because I love kids and I think that working with them can be really interesting.</p> <p>Bye, L.</p>		
Број речи: 71		
КРИТЕРИЈУМ	БРОЈ БОДОВА	ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
Број речи	+	Текст има довољан број речи.
Извршење задатка	(максимално 10)	Постоји јасан одговор на све три садржајне одреднице.
Језик	10	Врло добар распон структура/вокабулара за извршење задатка. Потпуно разумљив текст. Могуће мање грешке.
УКУПНО	10	

ПОРУКА		
<p>Hello, Tom!</p> <p>I am glad you send me a text.</p> <p>I am also finishing high school. I would like to study math because I like it a lot. I have a plan to go in Split because Split is very beautiful city and have more options for students then my hometown. When I finish college, I would like to be proffesor in high school because I like working with children. What are your plans?</p> <p>D.</p>		
Број речи: 72		
КРИТЕРИЈУМ	БРОЈ БОДОВА	ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
Број речи	-1	Текст нема довољан број речи.
Извршење задатка	(максимално 7)	Постоји јасан одговор на две садржајне одреднице.
Језик	6	Довољан је распон структура/вокабулара за извршење задатка. Текст је разумљив. Има нешто грешака.
УКУПНО	5	

2.7.4. Припрема за испитну целину *Слушање*

Припрема кандидата за испитну целину *Слушање* темељи се на неколико начела важних за успешно поучавање те вештине. Кандидати треба да у разреду шта више и чешће увежбавају задатке слушања. Важно је подстицати и упућивати кандидате да се одговарајуће припреме за задатке и развијати код њих свест о корисности поновног слушања звучних записа.

Такође, изузетно је важно од самог почетка градити самопоуздање кандидата.

То се пре свега постиже информисањем кандидата о томе шта се од њих очекује у испитној целини *Слушање* (Шта се испитује?²²) и о врстама задатака којима се испитује разумевање текста слушањем²³.

Кандидате треба упозорити на неопходност пажљивог читања упутстава пре решавања задатака. Такође, треба их упозорити да је време предвиђено за читање упутстава изузетно важно за успешно решавање задатака. Упутства садрже битне информације о теми коју ће кандидати слушати и о томе шта се од њих очекује у поједином задатку.

Кандидатима свакако треба скренути пажњу на то да разумевање сваке речи током слушања није потребно. Кандидати морају обратити пажњу само на оне информације које су кључне за разумевање.

Како бити успешан у решавању задатака слушања?

Кандидатима се саветује:

- пажљиво читање упутстава и текста сваког задатка
- током другог слушања решавање оних задатака које није решио током првог слушања
- пажљиво обележавање одговора на листу за одговоре.

²² в. поглавље *Образовни исходи*

²³ в. поглавље *Структура испита*

3. ДОДАЦИ

3.1. ГРАМАТИЧКЕ/ЈЕЗИЧНЕ СТРУКТУРЕ ЗА ВИШИ НИВО ИСПИТА²⁴

1. Именице

- Types: common/proper nouns, concrete/abstract nouns, collective nouns
- Number: singular/plural (regular – irregular) countable/uncountable nouns
- Genitive: 's, s', phrase of, double genitive

2. Заменице

- Personal pronouns
- Reflexive and Emphatic pronouns
- Possessive pronouns
- Demonstrative pronouns
- Impersonal pronouns
- Interrogative pronouns
- Indefinite pronouns
- Relative pronouns

3. Придеви

- Types: opinion and factual adjectives
- Possessive adjectives
- Demonstrative adjectives
- Quantitative adjectives
- Participle adjectives: -ing and -ed
- Adjectives used as nouns (the + adjective)
- Comparison of adjectives (regular, irregular)

²⁴ Кандидати из средњих струковних школа треба да додатно обраде граматичке структуре означене зеленом бојом како би могли успешно положити испит на вишем нивоу.

- Comparison of equality (as/so... as)
- Comparative and superlative structures: less, least; much / a bit / far / any + comparative; comparative + and + comparative; the + comparative...
- Order of adjectives

4. Прилози

- Types: manner, place, time (definite, indefinite), frequency, degree
- Comparison of adverbs (regular, irregular)
- Position of adverbs

5. Чланови

- Indefinite
- Definite
- Zero

6. Бројеви

- Cardinal
- Ordinal

7. Предлози

- Time
- Place
- Movement
- Instrument
- Cause

8. Везници

- Co-ordinating:
 - expressing addition (and)
 - expressing alternative (or)
- Subordinating:
 - expressing time (when, before, etc.)

- expressing place (where, etc.)
- expressing cause (because, as, etc.)
- expressing purpose (in order that, so that, etc.)
- expressing effect (as a result, so, etc.)
- expressing condition (if, unless, etc.)
- expressing concession (although, even though, etc.)
- expressing contrast (but, yet)

9. Глаголи

- Classes of verbs: full (lexical) verbs, auxiliary verbs, modal verbs

Auxiliary verbs

- be, do, have (have got)

Modal verbs

- can, could, may, might, shall, will, should, would, ought to, must, have (got) to, mustn't, need, needn't (ability, permission, (polite) request, offer, obligation, permission, prohibition, necessity, lack of necessity, advice, suggestion; possibility/probability in the present/future and past)

Tense system

- Time: present, past, future
- Aspect: simple, continuous, perfect
- Voice: active, passive

Causative *have/get*

Tenses

- Present Simple
- Past Simple
- Present Continuous
- Past Continuous

- Present Perfect Simple
- Present Perfect Continuous
- Past Perfect Simple
- Past Perfect Continuous
- Future Forms: will/shall, be going to, Present Simple and Present Continuous for future, Future Continuous, Future Perfect Simple

Questions

- Yes/No questions
- Wh-questions
- Subject/Object questions
- Negative questions
- Question Tags
- Indirect questions

Phrasal verbs

Verb patterns

- Infinitives (with and without TO)
- Gerund

Reported Speech

- Reported statements/questions/commands, requests, suggestions, etc.

10. Синтаксис

- Simple sentences
- Complex sentences:
 - 1 Relative clauses: defining, non-defining
 - 2 Adverbial clauses: time, cause, effect, purpose, concession, contrast, manner
 - 3 Conditional clauses: types 0, 1, 2, 3, Mixed conditionals
- Expressing wishes/hypothesis
- Emphatic structures: Cleft sentences, Inversion

11. Творба речи

- prefixes, suffixes

12. Интерпункција

- Capital letters, full stop, comma, colon, semi-colon, question mark, exclamation mark, apostrophe and quotation marks

3.2. ГРАМАТИЧКЕ/ЈЕЗИЧНЕ СТРУКТУРЕ ЗА ОСНОВНИ НИВО ИСПИТА²⁵

1. Именице

- Types
- Number: singular/plural (regular – irregular)
- Genitive: 's, s', phrase of

2. Заменице

- Personal pronouns
- Possessive pronouns
- Demonstrative pronouns
- Interrogative pronouns
- Relative pronouns
- Reflexive pronouns
- Indefinite pronouns

3. Придеви

- Possessive adjectives
- Demonstrative adjectives
- Quantitative adjectives
- Participle adjectives: -ing and -ed
- Comparison of adjectives (regular, irregular)
- Comparison of Equality (as/so... as)
- Order of adjectives

²⁵ Наведене граматичке структуре се односе на све делове испита из Енглеског језика на основном нивоу.

4. Прилози

- Types: place, time (definite, indefinite), manner, frequency, degree
- Comparison of adverbs (regular, irregular)

5. Чланови

- Indefinite
- Definite
- Zero

6. Бројеви

- Cardinal
- Ordinal

7. Предлози

- Time
- Place
- Movement
- Cause

8. Везници

- and, yet, or, so, when, until, since, if, although, etc.

9. Глаголи

Auxiliary verbs

- be, do, have

Modal verbs

- can, could, may, must, have to, shall, will, should, would, need

Tense system

- Voice: active, passive

Tenses

- Present Simple
- Past Simple
- Present Continuous
- Past Continuous
- Present Perfect Simple
- Present Perfect Continuous
- Past Perfect Simple
- Future Forms: will/shall, be going to
- Present Simple and Present Continuous for future

Questions

- Yes/No questions
- Wh-questions

Phrasal verbs

Verb patterns

- Infinitives (with and without TO)
- Gerund

Reported Speech

10. Синтакс

- Simple sentence
- Compound sentence (word order)
- Complex sentences:
 - Conditional clauses: types 1, 2
 - Relative clauses

11. Творба речи

- prefixes, suffixes, compounds, derivatives

